

NDs v
CULT
PARTICIPATIE
CULTUUR
MAGAZIJN
fonds voor
cultuurparticipatie
2011

DAGBOEK VAN EEN KUNSTLIEFHEBBER

COMMUNITY ART ENTHOUSIASTE DRENTENAREN | *Column Howard*

Komproe | **Kinderen Maken Muziek** | GEDICHTENWEDSTRIJD |

Liefhebbers | NIJNTJE IN DE MODE | CROWDFUNDING: HYPE OF HIT?

| **BEZOEKERS VAN HET FONDS** | *Cultuur op straat* | **Vrijwillig**

enthousiast | **CIRCUSKUNSTJES** | *Uitwisselingsprogramma Turkije-Nederland*

| *Twee werelden: één passie* | **URBAN ARTS IN BEWEGING**

Colofon

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE

Tahmina Akefi, Kim Bos, Giovanni Campbell, Eefje Colsen, Annick Driessen, Sarah Haaij, Eric de Haas, Ceciel Jacobs, Michelle Jacobs, Noah van Klaveren, Jan Jaap Knol, Howard Komproe, Noucky Koole, Jasmijn Masius, Bea Ros, Julia Terlunen, Marijne Tesser, Elif Uzun, Neeltje de Vries en Peter Zunneberg.

REDACTIE

Giovanni Campbell, Sarah Haaij, Michelle Jacobs, Noah van Klaveren en Elif Uzun.

HOOFD- EN EINDREDACTIE

Noah van Klaveren

COVERFOTO

Gery Mendes door Peter van Beek

FOTOGRAFIE

Peter van Beek, Noucky Koole, Stéphanie Versteeg en Neeltje de Vries

VORMGEVING

Neeltje www.neeltje.nu

DRUKWERK

Drukkerij Snep, Eindhoven

Het doel van het Fonds voor Cultuurparticipatie is om zoveel mogelijk mensen in Nederland actief aan cultuur te laten deelnemen.

Inhoud

HET FONDS ONDER DE LOEP

Facts & figures	pagina 08
Cultuurparticipatie in het bedrijfsleven	pagina 22
Bezoekers van het Fonds	pagina 42
Beleidsplan 2013 - 2016	pagina 74

INTERVIEWS

Vrijwillig enthousiast	pagina 19
Nijntje in de mode	pagina 54
Urban arts in beweging	pagina 66
Cultuur op straat	pagina 78
Liefhebbers	pagina 80

REPORTAGES

Community art	pagina 14
Kinderen Maken Muziek	pagina 16
Crowdfunding: hype of hit?	pagina 20
Het beste van twee werelden	pagina 44
Uitwisselingsprogramma Turkije-Nederland 2012	pagina 52
Talentontwikkeling	pagina 58
Cultuureducatiebeleid	pagina 62
ZomerExpo	pagina 65
Klassiek geeft	pagina 70
Dagboek van een kunstliefhebber	pagina 77

DOE-HET-ZELF

Circuskunstjes	pagina 61
----------------------	-----------

BELEID EN PRAKTIJK

Kort cultureel	pagina 06
Pareltjes van projecten	pagina 31

COLUMNS

Tahmina Akefi	pagina 30
Howard Komproe	pagina 64

EN VERDER

Voorwoord door Jan Jaap Knol	pagina 05
Gedichtenwedstrijd	pagina 28
Volgend jaar	pagina 83

‘Cultuur mag er zijn’

Voorwoord

Jong geleerd, oud gedaan

Wie op jonge leeftijd vertrouwd raakt met kunst en cultuur, plukt daar een leven lang de vruchten van. Het Fonds voor Cultuurparticipatie legt in zijn activiteiten dan ook een groot accent op kinderen en jongeren. Het publieksverslag 2011 dat u in uw handen heeft getuigt ervan.

Zo krijgt al vanaf de start van het Fonds muziekeducatie veel aandacht. Dit onderwerp kreeg in 2011 een geweldige extra impuls door het nieuwe programma Kinderen Maken Muziek, gelanceerd door Prinses Máxima en vormgegeven met het Oranje Fonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds. De initiatieven in dit kader strekken zich uit van Oosterwolde in Friesland tot Oosterhout in Brabant. Eveneens in 2011 werden met steun van de luisteraars van Radio 4 meer dan 1200 muziekinstrumenten ingezameld voor kinderen die deelnemen aan projecten van het Fonds. Goed muziekonderwijs gaat veel mensen in Nederland ter harte.

Maar ook voor andere kunstvormen dan muziek geldt dat een vroege start de basis legt voor een levenslange interesse. En of het nu om poetry slams, dance battles of nieuwe media gaat, de belangstelling voor jongeren om zelf kunst te maken is geweldig groot. Het Fonds draagt vooral graag bij aan die projecten en programma's die jongeren de kans bieden om duurzaam hun creatieve vaardigheden te ontwikkelen.

En daar is meer voor nodig dan een kennismaking. In ons beleidsplan 2013-2016 geven we cultuureducatie daarom een nog zwaarder accent. In nauwe samenwerking met gemeenten en provincies wil het Fonds de komende jaren de kwaliteit van cultuureducatie verder versterken, om te beginnen in het basisonderwijs. Dat doen we door te investeren in meerjarige, opbrengstgerichte programma's met een sterke inhoudelijke samenhang. Waardoor kinderen niet slechts kennismaken met muziek maar daadwerkelijk een instrument leren spelen. Of – om een ander voorbeeld te nemen – programma's die kinderen de ruimte en rust gunnen hun beeldende vaardigheden zo volledig mogelijk te ontwikkelen.

Jong geleerd, oud gedaan. Het Fonds richt zich óók op volwassenen. Bijvoorbeeld in het kader van “Het beste van twee werelden” waarmee het Fonds de samenwerking aanmoedigt tussen professionals en amateurs. De ZomerExpo, met open inschrijving, in het Gemeentemuseum Den Haag trok in 2011 grote belangstelling. En mede dankzij het programma van het Fonds maken de community arts in Nederland een sterke ontwikkeling door.

Of het nu gaat om de projecten van Zina in de grote stad of de bluesopera in Drenthe, overal zijn er bijzondere kunstprojecten te vinden die jong en oud bij elkaar brengen. Want over oud gesproken, de groeiende groep ouderen in ons land is graag cultureel actief, als vrijwilliger in een erfgoedinstelling of als amateurkunstenaar. Maar vaak is voor hen nog geen passend aanbod beschikbaar, zeker niet voor hen die aangewezen zijn op zorg. In de nieuwe beleidsperiode schenken we daarom naast de jongeren óók aandacht aan de oudere generaties.

2011 ten slotte was ook het jaar waarin de cultuursector met zeer grote bezuinigingen werd geconfronteerd. Bibliotheken, muziekscholen en amateurverenigingen, vrijwel allemaal hebben ze te maken met de gevolgen hiervan. Het budget van het Fonds is vanaf 2013 met 30% verlaagd. De komende jaren zal van de culturele sector op alle fronten om creativiteit en ondernemerschap worden gevraagd.

Ter inspiratie bevat dit publieksverslag interviews met kopstukken uit het bedrijfsleven. De ondernemers onderstrepen het belang van kunst en cultuur. We delen die overtuiging. Of het nu gaat om de participatie door jongeren of ouderen, graag werken we als Fonds aan de verbinding met de samenleving. We geloven in een vruchtbare wisselwerking tussen particulier initiatief en overheidssteun. Zodat we ook in de toekomst kunnen blijven zeggen: *Jong geleerd, oud gedaan.*

Jan Jaap Knol
Directeur Fonds voor Cultuurparticipatie

KORT CULTUREEL

Crea-Tip: Pak je favoriete foto en schilder hem na, abstract of heel realistisch. In dezelfde kleuren of juist tegenovergesteld.

Connect+, een creatieve nieuwe media snelkookpan

In de nieuwe mediasector barst het van de ideeën en ontwikkelingen, zo bleek maar weer eens tijdens Connect+ Limited Edition op 30 september. Om de kennisdeling tussen initiatiefnemers van nieuwe media projecten te bevorderen organiseerde het Fonds samen met Kunstfactor een netwerkbijeenkomst. De deelnemers werden geïnspireerd door vier gastsprekers waarna ze zelf in groepjes aan de slag gingen. Onder hoge tijdsdruk ontwikkelden de deelnemers zo zes ambitieuze (kunst)zinnige nieuwe media initiatieven die aan het eind van de bijeenkomst vol enthousiasme gepitcht werden.

Participatiecafés

Drie goede gesprekken op locatie

In de zomermaanden organiseerden Coolpolitics en het Fonds een drietal participatiecafés. Tijdens deze debatten ging het publiek in gesprek met makers, liefhebbers en andere experts over identiteit, de kruisbestuiving tussen professionals en amateurs, en het belang van cultuurparticipatie. De participatiecafés vonden plaats tijdens de Arnhem Mode Biënnale (Ambers Arena), het Oerol festival en het Uitfeest Utrecht. Scan de QR-code en bekijk de filmpjes op YouTube.

Doorlopende leerlijn

In hoeverre draagt het educatieve aanbod van culturele instellingen werkelijk bij aan cultuuronderwijs en daarmee aan de ontwikkeling van kinderen? In het in november gepubliceerde artikel *Culturele instellingen en een doorlopende leerlijn cultuuronderwijs* introduceerde Fianne Konings een analyse-instrument dat kan helpen om deze vraag te beantwoorden. Het instrument is ontwikkeld in opdracht van het Fonds voor Cultuurparticipatie. Het artikel waarin het instrument wordt toegelicht is te downloaden via www.cultuurparticipatie.nl.

Crea-Tip: Vervang de tekst van een bestaand liedje door je eigen songtekst.

Staatssecretaris bij najaarsconferentie gemeenten en provincies

Op 15 september was staatssecretaris Zijlstra aanwezig bij de najaarsconferentie om het eerste exemplaar van het Jaarboek actieve cultuurparticipatie 2011 in ontvangst te nemen. In het boek schetsen verschillende auteurs in negen artikelen en meerdere korte interviews een beeld van de belangrijke gebeurtenissen en ontwikkelingen op het gebied van cultuurparticipatie. Het jaarboek is ook te downloaden via www.cultuurparticipatie.nl

Crea-Tip: Kruip in de huid van een ander en leef een dag lang zoals je denkt dat die persoon zou leven.

Brazilië & Nederland

Op 12 mei lanceerden zes Nederlandse cultuurfondsen een gezamenlijk programma: Central de Cultura. Het tweejarige programma heeft als doel het stimuleren van de versterking van de culturele uitwisseling tussen Nederland en Brazilië. In 2011 lag de nadruk op gezamenlijke culturele activiteiten van Braziliaanse en Nederlandse makers in Nederland. In 2012 zal de focus liggen op Nederlandse activiteiten in Brazilië.

Cultuur nieuwe stijl, praktijkboek community arts

Community arts zijn niet meer weg te denken uit de maatschappij. Nu de pioniersfase voorbij is, vond Sikko Cleveringa (CAL-XL) het tijd voor een praktijkboek. Cultuur nieuwe stijl biedt concrete instrumenten voor het ontwikkelen en uitvoeren van succesvolle projecten, zoals een projectscan en creatieregie. Ook is het mogelijk je ervaringen en resultaten te documenteren in het digitale projectenweb en je kennis te delen binnen CAL-XL, de landelijke netwerorganisatie voor community arts en nieuwe cultuurfuncties. Het Fonds heeft deze uitgave ondersteund met een financiële bijdrage. www.cal-xl.nl

Facts & Figures

Regeling cultuurparticipatie voor provincies & gemeenten 2009-2012

Twee landelijke conferenties: donderdag 26 mei, met als thema Oog voor de oogst: resultaten zichtbaar maken.

15 september een blik in het toekomstige programma Cultuureducatie met Kwaliteit.

vanaf 2011

15 september 2011

kennissatelier
cultuurparticipatie

2E JAAR
ACTIEVE
CULTUURPARTICIPATIE
2011

Zwolle
2 juni
Kennisatelier
volkscultuur

Almere
13 oktober
Kennisatelier
cultuurparticipatie

www.kennisatelier.nl

Drie digitale internetenquêtes uitgevoerd door het onderzoeksbureau DSP. Met deze enquêtes wordt de voortgang gevolgd van de cultuurparticipatie-programma's van de provincies en gemeenten.

PLUSREGELING CULTUURPARTICIPATIE

jaarlijks € 4,4 miljoen beschikbaar

2010 2011

1058 aanvragen •	• 825 aanvragen
20% gehonoreerd •	• 26% gehonoreerd
aparte adviescommissies voor •	• kunst, erfgoed en media samengevoegd tot één adviescommissie
kunst, erfgoed en media	• Aims digitaal aanvragen

Om een impuls te geven aan de regio's waar in 2010 weinig aanvragen kwamen, zijn begin 2011 regionale avonden georganiseerd. Deze vonden plaats in Roermond, Terneuzen, Deventer en

heel 2011

oktober 2011

heel 2011

27 vierjarig gesubsidieerde instellingen hebben goed gepresteerd. Met één instelling zijn afspraken gemaakt over subsidie-beëindiging in 2012.

VIERJARIG GESUBSIDIEERDE INSTELLINGEN

Met alle instellingen zijn in de eerste helft van 2011 tussenbalans-gesprekken gevoerd door de Commissie Meerjarigen.

VIERJARIG GESUBSIDIEERDE INSTELLINGEN

In oktober 2011 presenteerde de commissie in Utrecht aan alle instellingen zijn rapport met bevindingen.

VIERJARIG GESUBSIDIEERDE INSTELLINGEN

De adviescommissie voor de monitoring van de meerjarige subsidie-instellingen bestond uit:

mevrouw A. Kasbergen,
S. Leclaire-Notenborn (vz),
L. Musterd, J.E. Smit, T. Vranic
en de heer C. Hageman

Muziek in ieder kind

In 2010 en 2011 werden 18 meerjarige projecten gehonoreerd waarmee zo'n 90.000 kinderen in aanraking komen met muziek. De projecten spelen in onder meer Nijmegen, Zwolle, Veendam, Winschoten en Stadskanaal. Velen worden bereikt via een interactieve methode van de Stichting Beleven uit Arnhem en de Classic Express van het Prinses Christina Concours. Vrijwel al deze projecten lopen tot en met de zomer van 2013.

stichting Beleven

CLASSIC EXPRESS

Muziek telt!

Het Fonds is met het programma Muziek in ieder kind onderdeel van Muziek telt! Hier verenigt de Nederlandse muziekwereld zich om de aandacht te vestigen op het belang van muziek-educatie in het leven van kinderen.

RADIO
4

Klassiek geeft

Klassiek geeft!

Luisteraars werden

opgeroepen hun instrument

te doneren ten behoeve van kinderen betrokken bij Muziek in ieder kind.

In oktober stonden de uitzendingen in het teken van deze actie, met een slotmanifestatie gepresenteerd door Maartje van Weegen in Museum Speelklok in Utrecht, waar kinderen van drie Muziek in ieder kind projecten mochten optreden.

oktober
2011

Een onderzoek naar de stand van zaken van muziekeducatie in het onderwijs (uitgevoerd door onderzoeksbureau IVA, afronding in februari 2012).

DE RADIO 4-ACTIE
HAALDE 1267
INSTRUMENTEN OP.

Conferentie over de effecten van muziek op het brein.
Sprekers als Henkjan Honing, Erik Scherder en Dick Swaab

KINDEREN
MAKEN
MUZIEK

Prinses Máxima lanceerde het plan van het Oranje Fonds en het Fonds voor Cultuurparticipatie om meer kinderen in Nederland actief muziek te laten maken: het programma Kinderen Maken Muziek. Vanaf augustus zijn 31 initiatieven ondersteund. Met een financiële ondersteuning van maximaal € 40.000 ontwikkelden de initiatieven een eenjarig muzikaal project met een bereik van minimaal 100 kinderen tussen 8 en 14 jaar.

Oranje Fonds

Het beste van twee werelden

Hiermee stimuleert het Fonds de samenwerking tussen de amateursector en de professionele cultuursector. In september 2010 en januari 2011 zijn in totaal 19 meerjarige voorbeeldprojecten gehonoreerd.

september
2011

eind
juni
2011

Het beste van twee werelden, 19 x professionals / amateurs werd in juni uitgebracht. Gehonoreerde projecten worden hierin toegelicht.

De commissie voor de regeling Het beste van twee werelden bestond uit de volgende adviseurs:

de heer
J.A. Brandenburg (vz)
J. Konijn

mevrouw
G. Beckmann,
C. Delsing
S. van de Ree.

Het Fonds organiseerde in samenwerking met het Theater Instituut Nederland en Kunstfactor een werkconferentie over de samenwerking tussen professionele kunstinstellingen op het gebied van theater en dans en de amateursector.

Facts & Figures | 11

VRIJWILLIGERSREGELING

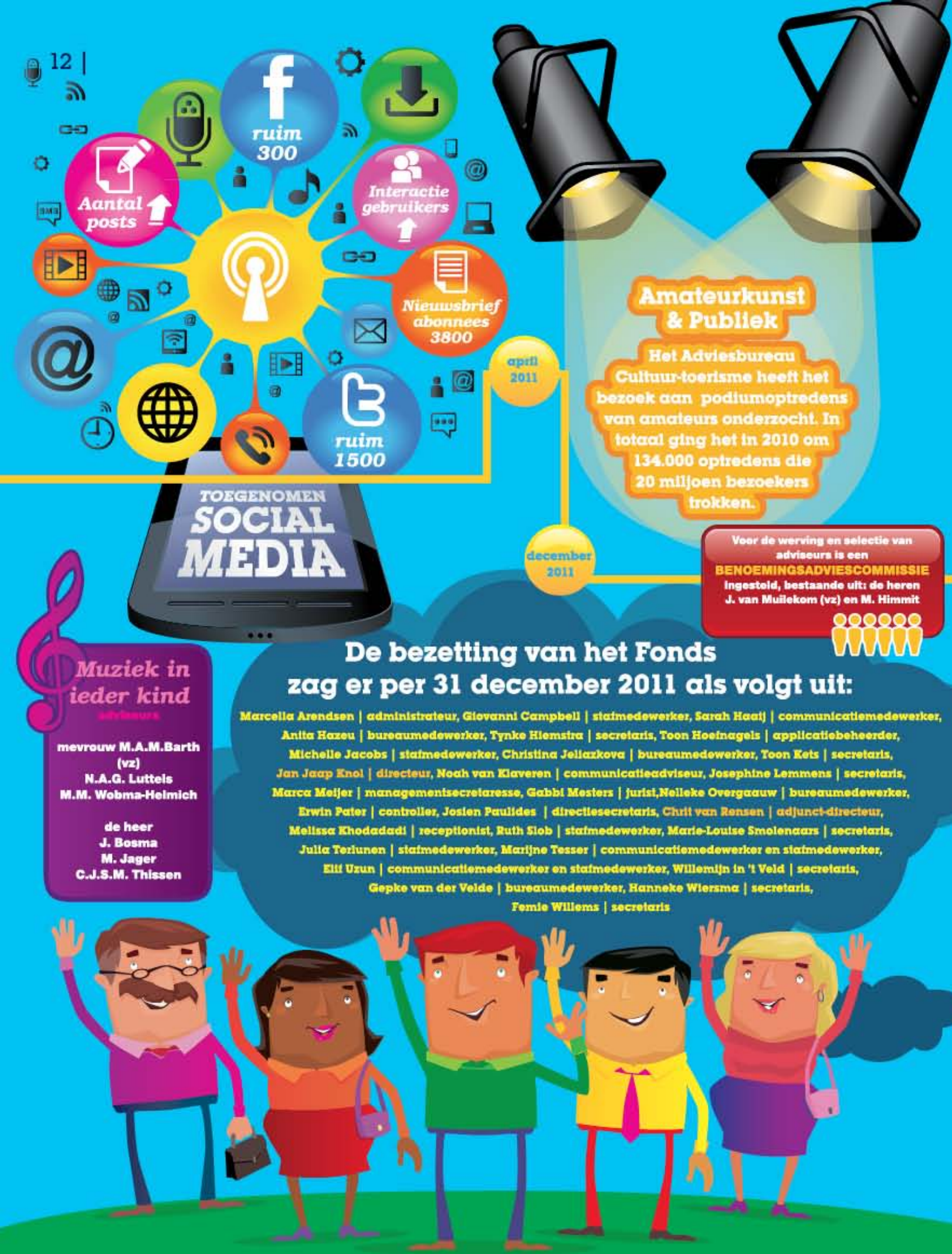
Samen met het Het Mondriaan Fonds is de Vrijwilligersregeling voor investeringen in (im)materieel erfgoed en volkscultuur ingesteld. Het Fonds ontving 45 aanvragen en honoreerde er 15 voor een bedrag van € 66.769. Het Mondriaan Fonds ontving 33 aanvragen, waarvan 14 gehonoreerd voor een bedrag van € 48.369.

FONDS VOOR
CULTUUR
PARTICIPATIE

M
mondriaan
fonds

De pitch
Het Beste Idee werd
gelanceerd. Het winnende
idee werd ingezonden door
TheaterNetwerk Rotterdam
samen met het
Re Theater.

Doel

Instrumentarium

Cultuur naar de top:
TalentontwikkelingOndersteuning
talentvolle
jongeren
(8 - 24 jaar)Manifestaties
voor excellente
amateurkunstCultuur in de vrije tijd:
Innovatieve amateurkunst

Programma innovatie amateurkunst

- vernieuwing organisatie
- aanbod voor de groeiende groep ouderen
- community arts en samenwerking met professionals
- levend houden immaterieel erfgoed

Cultuur aan de basis:
Kwalitatief hoogwaardig
cultuuronderwijs

Programma cultuureducatie met kwaliteit voor het basisonderwijs

- regeling met gemeenten en provincies
- landelijk flankerend beleid

NIEUW BELEIDSPLAN 2013-2016

Een korting in het budget van 30% heeft in het plan tot scherpe keuzes geleid waarbij het Fonds zich gaat richten op drie programma's: cultuureducatie met kwaliteit, innovatie amateurkunst en talentontwikkeling.

mevrouw H. Bounjeuh,
C.S. Bunnik (vice-vz)
J.L.M. Baartmans-van den Boogaart,
en H. Hafkamp, de heer J.L. Sebel,
F.J. Paas (vz) en A. Visser
De heer Arno Visser is aangetreden
als nieuw lid en is daarmee de opvolger
van de heer M. Sitalsing die terugtrad als lid.

Raad van Toezicht

Baten

	2011	2010
Directe opbrengsten	€ 306.921	€ 175.686
• Lager vastgestelde subsidies	€ 151.090	€ 72.186
Ingetrokken subsidies	€ 155.831	€ 103.500
TOTALE OPBRENGSTEN	€ 306.921	€ 175.686
Subsidie OCW	€ 10.932.468	€ 18.323.061
Overige subsidies/bijdragen	€ 1.087.900	€ 950.000
TOTALE SUBSIDIES/BIJDAGEN	€ 12.020.368	€ 19.273.061
TOTALE BATEN	€ 12.327.289	€ 19.448.747

Lasten

	2011	2010
Beheerslasten personeel	€ 1.857.919	€ 1.522.777
Beheerslasten materieel	€ 548.314	€ 675.283
TOTALE BEHEERSLASTEN	€ 2.406.233	€ 2.198.060
Verleende subsidies	€ 7.617.248	€ 15.813.058
Verleende projectsubsidies	€ 1.100.000	€ 687.500
Overige activiteitenlasten	€ 1.086.887	€ 574.443
TOTALE ACTIVITEITENLASTEN	€ 9.814.135	€ 17.075.001
TOTALE LASTEN	€ 12.220.368	€ 19.273.061

Resultaat

	2011	2010
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	€ 106.921	€ 175.686
Saldo rentebaten/-lasten	€ 59.741	€ 29.368
Saldo bijzondere baten/-lasten	€ 42	€ 26
EXPLOITATIERESULTAAT	€ 166.704	€ 205.080

De externe
bezwaarschriftencommissie
bestond uit de volgende
personen:

mevrouw
G.H.S. van Driem
W.B.R. Stoter (vice-vz) (afgetreden in 2011)
H.R. Stout (vice-vz) (afgetreden in 2011)
J.C. van der Vliet (vz)

de heer
F. Wismen
G.H.M. de Koe
M. Lammer
L.J. Lydeema
A.J.G. Reinders (vice-vz)

Giertanken, strobalen en heel

In de zomer van 2011 initieerde locatietheatergezelschap PeerGroup in samenwerking met streektaal instituut Huus van de Taol het muziektheaterspektakel 'De Drentse Bluesopera'. De voorstelling werd gespeeld in de openlucht aan de voet van de Hondsrug bij het Drentse Gieten en werd zo succesvol dat deze zelfs in Koninklijk Theater Carré heeft gespeeld.

Met De Drentse Bluesopera heeft PeerGroup Drenthe op de culturele kaart van Nederland gezet. De Drentse Bluesopera is een vrolijke satire over de dilemma's van jonge boeren en de toekomst van Drenthe, met de blues als leidraad. De voorstelling is gezongen en gesproken in de Drentse taal. Naast de professionele cast van zangers en acteurs, stonden ook 40 amateurs uit

de regio op de planken, of beter gezegd in het weiland. Zij participeerden bijvoorbeeld in het koor, als trekkerschauffeurs of als crossmotorrijders. De Drentse gemeenschap werd ook op andere manieren betrokken bij het project, zo stelde Bert Venema zijn weiland ter beschikking, regelde Baike Klingenberg de kaartverkoop en zorgde Klaas Schut voor de catering.

Waarom blues?

Drenthe heeft van oudsher iets met de blues en is de bakermat van de levende blueslegende Harry Muskee (Cuby and the Blizzards) en Dantel Lohues (Skik). Als muziek van het platteland leent de blues zich perfect voor een opera waarin het gevoel en de drijfveren van de van oorsprong boerenbevolking centraal staan.

Klaas Schut Catering en barman in de voorstelling

'Een dikke tien'

'Het is het leukste evenement dat ik tot nu toe heb gedaan, echt grandioos. De sfeer was goed, het publiek fantastisch en ondanks het weer was iedereen goed gemutst. Figuranten en hoofdrolspelers vormden echt een eenheid, zo hecht maak ik het niet vaak mee. Ik krijg het er weer warm van als ik eraan terug denk. Er zijn zelfs tranen gevallen bij het afscheid. Door deze ervaring ben ik me ervan bewust geworden hoe belangrijk dit soort projecten zijn voor de samenleving. De PeerGroup krijgt van mij een dikke tien.'

Henk van der Werff Koorlid en figurant

'Een geweldige ervaring'

'Dat ik bij De Drentse Bluesopera ben gaan zingen, is stom toeval. Een vriendin vroeg me of ik mee ging naar de repetities voor de voorstelling. Ik had geen zangervaring, maar ze vonden mijn stem mooi en zodoende mocht ik meedoen. Het was echt fantastisch: het contact met de professionals, de bandleden, de andere koorleden en de reacties van het publiek. Mijn vrouw Harna zong ook mee in het koor en samen hebben we aan vrijwel alle voorstellingen meegedaan. Het was een geweldige ervaring.'

Brenda Venema Zangeres en bijrol

'Het bluesgevoel van de streek'

'Ik ben bluesrock zangeres met een voorliefde voor dialect. En de kans om met Harry Muskee en Daniel Lohues te werken, daar kon ik niet omheen. Als veenkoloniaal spreekt het bluesgevoel mij aan; hard werken, als muzikant je stem en dat wat er verder voor handen is gebruiken en van niets iets maken. Ik heb van a tot z meegedaan met het project, ik werd erin gezogen en opgenomen. Met een magistraal einde in Carré, dat was onbeschrijfelijk mooi.'

veel enthousiaste Drentenaren

Cor de Kolk Assistent locatiemanager, decorbouwer, klusjesman en figurant

'Groot en groots'

'Vanaf het allereerste begin was ik erbij betrokken. Ik begon als decorbouwer en omdat ik er iedere dag was, rolde ik zo van het een in het ander. Ik deed allerlei klusjes, zorgde voor het technisch onderhoud en reed tijdens de voorstelling op de trekker. Het was ontzettend leuk en leerzaam om in de keuken van de culturele sector te mogen kijken. Petje af voor de acteurs, ik heb gezien dat het echt hard werken is. Ze moesten ook behoorlijke afstanden afleggen op het grote weiland tijdens de voorstelling, en zelfs door de regen heen zongen ze het allermooiste lied. Het was groot en groots.'

Baike Klingenberg Kaartverkoop in haar winkel Primera Klingenberg in Gieten

'Het liep als een trein'

'De PeerGroup gaf bij ons op een ondernemersvergadering uitleg over wat er op de Hondsrug ging gebeuren. Ik dacht: "Het lijkt me wel wat om kaarten te verkopen in de winkel", en zocht contact met de PeerGroup. Het werd een enorm succes! Er zijn veel ouderen in het dorp die bijvoorbeeld geen internet hebben, niet weten hoe ze online moeten betalen of geen printer hebben. De kaartverkoop in mijn winkel liep als een trein. We hadden nog veel meer voorstellingen kunnen verkopen, ik denk dat bijna iedereen uit het dorp is geweest. En tot slot naar Carré waar we met bussen naartoe zijn gegaan. De voorstelling was door de binnenlocatie heel anders maar geweldig om mee te maken. Als er weer zo'n spektakel is, dan ben ik er zeker weer bij.'

Bert Venema Theaterdirecteur

'Ik begon aan de zijlijn, en al snel zat ik er middenin'

'De PeerGroup kwam in het voorjaar mijn erf oprijden, ze zochten een groot grasland voor hun Bluesopera. Na een paar gesprekken was het beklonken en zorgde ik ervoor dat het gras gladgeschoren was voordat de opbouw begon. Al doende raakte ik steeds meer betrokken bij het project, mijn afwachting houding veranderde. Ik had nog niet eerder een muziekvoorstelling gezien maar het begon me al snel te dagen dat het hartstikke mooi werd. Al gauw werd ik benoemd tot 'theaterdirecteur'. Als landeigenaar was ik dag en nacht bereikbaar en stapte ook 's nachts uit bed om bijvoorbeeld een stroomstoring op te lossen. En ik niet alleen, van verkeersregelaar tot regieassistent, iedereen zorgde ervoor dat De Drentse Bluesopera door kon gaan, met 150% inzet.'

EEN GROTE MUZIKALE CLUB

Ieder kind kan een muziekinstrument leren spelen maar niet ieder kind heeft die mogelijkheid. Kinderen Maken Muziek brengt hier verandering in. Het doel? Zoveel mogelijk kinderen van 8 tot 14 jaar in groepsverband in aanraking laten komen met muziekeducatie.

Kinderen Maken Muziek (KMM) werd op 17 mei 2011 gelanceerd door Prinses Máxima en is een gezamenlijk initiatief van het Fonds voor Cultuurparticipatie en het Oranje Fonds. Het is de eerste keer dat deze fondsen de handen ineen slaan. Tynke Hiemstra (projectcoördinator FCP) en Esther den Breejen (senior communicatieadviseur Oranje Fonds) over een vruchtbare samenwerking, enthousiaste projectleiders en een betrokken prinses.

Kinderen Maken Muziek

Tynke: 'Kinderen en muziek zijn een goede combinatie. Samen musiceren stimuleert verschillende sociale, emotionele en creatieve vaardigheden. Je leert samenwerken, naar elkaar luisteren en concentreren.'

Esther: 'Bovendien is iedereen muzikaal.'

Tynke: 'Er zijn zelfs onderzoeken die aantonen dat pasgeborenen al een gevoel voor ritme hebben. Je kunt er dus niet vroeg genoeg mee beginnen. Kinderen Maken Muziek creëert mogelijkheden met haar projecten. Zo krijgt ieder kind tussen de 8 en 14 jaar de kans om zich op muzikaal gebied te ontwikkelen.'

Prinses Máxima

Tynke: 'Prinses Máxima gaf het startschot op haar veertigste verjaardag. Net als wij heeft zij muziekeducatie hoog in het vaandel staan.'

Esther: 'Kinderen Maken Muziek is een verjaardagscadeau van Prinses Máxima voor alle kinderen in Nederland. De Prinses en Prins Willem-Alexander zijn beschermbaar van het Oranje Fonds. Het lag dan ook voor de hand dat ons fonds bij het project betrokken werd. Samen met FCP hebben wij een programma met voorwaarden en criteria opgesteld.'

Tynke: 'Prinses Máxima is erg betrokken bij het programma. Ze gaat regelmatig op werkbezoek bij een van onze projecten en dan spat het plezier ervan af.'

Selectie

Esther: 'Uit 186 aanmeldingen zijn uiteindelijk 31 geselecteerde projecten in september van start gegaan. De deelnemers van KMM zijn allemaal uiteenlopende (semi) professionele organisaties, verspreid over het hele land. Zo wordt er in Austerlitz bijvoorbeeld gewerkt aan een musical door kinderen in het speciaal onderwijs en in Friesland ontwikkelde een docent een eigen lesmethodiek voor popbandjes. Naast financiële steun van ons ontvingen de muzikale projecten overigens ook een bijdrage van het Prins Bernard Cultuurfonds en het Skanfonds.'

Tynke: 'We steunen juist die initiatieven die wel wat financiële bijstand kunnen gebruiken. Zulke projecten vinden vaak in de wat armere wijken plaats.'

Esther: 'Bij de meeste KMM lesprogramma's kan overigens ieder kind binnen de doelgroep zich aanmelden.'

Kennis delen

Esther: 'We zijn in september met alle projectleiders tijdens een startweekend begonnen.

Door met z'n allen bij elkaar te zitten, werd al er vanaf het begin een band gecreëerd.'

Tynke: 'De projectleiders hebben sindsdien onderling contact. Ze delen ervaringen en tips. Er is zelfs een online netwerk waar alle deelnemende orkesten bladmuziek met elkaar uitwisselen. Verder wordt er heel wat afgetwitterd.'

Esther: 'Kennisdeling is belangrijk. Eens in het half jaar houden we daarom een uitwisselingsbijeenkomst met alle betrokkenen. Dan staat er een thema centraal - bijvoorbeeld cultureel ondernemerschap - en kunnen de deelnemers ervaringen en kennis uitwisselen.'

Tynke: 'Buiten deze contactmomenten kunnen de projectleiders altijd een beroep op ons doen.'

Esther: 'De KMM-bijdrage geldt als een stimulering voor het eerste jaar. Volgend jaar moeten de projecten alles zelf financieel rond krijgen.'

Tynke: 'Daarom besteden we veel aandacht aan fondsenwerving en samenwerken met andere partijen. Hierdoor hopen we dat de initiatieven komende jaren de muzieklessen kunnen continueren.'

Tynke: 'Je leert samenwerken, naar elkaar luisteren en concentreren.'
Esther: 'Bovendien is iedereen muzikaal.'

Een lijn

Esther: ‘In het begin was het wel even zoeken naar een link tussen de organisaties met verschillende doelstellingen. Het Oranje Fonds is een privaat fonds voor sociale initiatieven. Wij richten ons vooral op de ontmoeting en kijken naar de rol van vrijwilligers. Maar al snel waren we bekend met elkaars werkterrein en wisten we één lijn uit te zetten.’

Tynke: ‘Dan hoorde ik tijdens een van de selectie-gesprekken iemand van het Fonds voor Cultuur-participatie een subsidieaanvrager vragen, wat de maatschappelijke meerwaarde van het project was.’

Esther: ‘En ik begon ineens te informeren naar lesmethodiek. Sinds Kinderen Maken Muziek ben ik volledig op de hoogte van muziekinstrumenten en lesmethodieken!’

Tynke: ‘Deze samenwerking met het Oranje Fonds smaakt naar meer. We hopen in de toekomst nog vaker met elkaar samen te werken.’

Esther: ‘Daar sluit ik me bij aan.’

Esther: ‘Sinds Kinderen Maken Muziek ben ik volledig op de hoogte van muziek-instrumenten en lesmethodieken!’

Van Máximablues tot Amaliapolka

Kirsten Smeenk (projectleider van het Kinderen Maken Muziekinitiatief bij MiKKunsteducatie in Boxtel):

‘Laatst kwam er een moeder naar me toe, haar zoontje speelt met veel plezier trompet in ons orkest. Ze zei dat ze zonder dit project nooit op het idee was gekomen om haar zoon op muziekles te doen. Dat vind ik zo mooi van ons programma in de klas. Kinderen krijgen een unieke kans om samen te spelen en kennis te maken met onbekende instrumenten. Ons initiatief vanuit MiK Kunsteducatie vindt plaats op twee basisscholen in Boxtel. Hier maken alle kinderen van de groepen 5 t/m 8 één keer per week, tijdens schooltijd muziek in groepsverband van zeven kinderen per docent. Daarnaast spelen de in totaal 130 kinderen in een orkest bestaande uit blaas-, toets- en slaginstrumenten. Ons repertoire varieert van eigengemaakte arrangementen zoals de Máximablues en de Amaliapolka, tot bestaande stukken zoals het carnavalsthemalied van de Efteling.Muziek schept een band, het brengt kinderen dichter tot elkaar. Sommigen leven helemaal op: het verlegen kind dat ineens de show steelt omdat hij kethard geïnfend heeft. Dat is zo waardevol.

Voor ons als docenten is het mooi om te merken dat je in een korte tijd veel kunt bereiken. Na vier lessen hadden we bijvoorbeeld al een optreden ingepland. Je kunt dan niet eerst heel lang bij de theorie van het muziekschrift stilstaan. Je moet meteen spelen. Dat eerste optreden was best spannend maar een groot succes. De lesmethodiek ontwikkelen we zelf vanuit ons kunstcentrum. Maar ik overleg ook regelmatig met de andere projectleiders van de Kinderen Maken Muziekinitiatieven.

Zonder de financiële bijdrage hadden we dit project nooit kunnen starten. Met dat geld bekostigen we de docenten en faciliteiten. De instrumenten huren we vanuit de lokale muziekvereniging en muziekzaken. Ons programma kost ongeveer € 280,- per kind per jaar. Dit kunnen we onmogelijk zonder sponsoring of fondsen betalen. Voor dit jaar is het project in ieder geval geslaagd, ieder kind heeft een kans gekregen om te ervaren hoe leuk het is om muziek te maken!’

‘Zo is het wel genoeg pa, zegt ie dan.’

Vrijwillig enthousiast

Veel culturele organisaties worden dagelijks ondersteund door enthousiaste vrijwilligers die zich bijvoorbeeld als ambassadeur van de geschiedenis inzetten. Zoals Hans Dikker Hupkes bij het Huygensmuseum Hofwijck in Voorburg. Of de bevlogen Jan Klerken die namens de Nederlandse Beugel Bond (NBB) het cultuurhistorische beugelen in het zuiden van het land probeert te bevorderen.

Het Huygensmuseum Hofwijck en de Nederlandse Beugel Bond maken gebruik van de Vrijwilligersregeling voor investeringen in (im)materieel erfgoed en volkscultuur, een gezamenlijk initiatief van Het Fonds voor Cultuurparticipatie en het Mondriaan Fonds. Dankzij deze regeling kunnen organisaties verschillende investeringen, zoals nieuwe brochures of cursussen voor vrijwilligers, realiseren. Op dit moment maken dertig organisaties gebruik van de regeling.

Jan Klerken (68), gepensioneerd tuinder, is al tien jaar vrijwilliger bij de Nederlandse Beugel Bond. Samen met de NBB hoopt hij het cultuurhistorische balspel meer onder de aandacht te brengen. Op dit moment is hij druk bezig met het samenstellen van een gebundelde verzameling historische anekdotes over de beugelsport. De goedlachse

Limburger kan naar eigen zeggen úren over het onderwerp uitweiten. Dit doet hij dan ook geregeld, bijvoorbeeld op de lokale televisie of thuis totdat zijn zoon ingrijpt. Jan Klerken (lachend): ‘Zo is het wel genoeg pa, zegt ie dan.’

Hans Dikker Hupkes (67) is een halfgepensioneerde econo-miedocent uit Voorburg en al drie jaar vrijwilliger bij het Huygensmu-seum Hofwijck. Zijn persoonlijk interesse voor geschiedenis en onderwijzend talent komen handig van pas wanneer hij rondleidingen geeft door het 17-eeuwse buitenhuis van Constantijn Huygens. Met een lichte twinkeling in zijn ogen vertelt hij over de bijzondere architectuur van het huis en over de mooie tuin die in 2005 aan de hand van Huygens gedichten naar het origineel ontwerp gereconstrueerd is.

Hans: ‘Je hoort wel dat mensen na het pensioen in een zwart gat vallen. Dat zou bij mij niet gebeuren. Bij Hofwijck ben ik ongeveer zes uur per week bezig, daarnaast ben ik ook vrijwilliger bij het wandelplat-form. Wij stippelen wandelroutes uit, waaronder de routes voor de NS. Verder organiseer ik jaarlijks de Kin-derstraatspelen in mijn eigen straat. Vrijwilligerswerk is belangrijk, het is goed voor de sociale cohesie. Je raakt betrokken en brengt mensen bij elkaar. Door mijn werk voor de verschillende organisaties, kom ik in contact met mensen die ik anders nooit zou ontmoeten.’

Jan: ‘Laatst werd ik door iemand van de KLM gebeld, die wilde mijn foto’s gebruiken voor de afbeeldingen in de vliegtuigen. Dit in het kader van hun thema over Oudhollandse spor-ten. Dat is natuurlijk een grote eer. Het mooiste aan vrijwilligerswerk vind ik de dankbaarheid van de mensen voor wie je werkt. Net als Hans ben ik naast mijn werk bij de NBB betrok-ken bij andere organisaties. Zo ben ik vrijwilliger bij het Stoommuseum en

bij een lokale zorgboerderij, daar heb ik gisteren met die mensen erwtes in de grond gepland. Dan geniet iedereen, dat vind ik mooi.’

Hans: ‘Vrijwilligerswerk in Hofwijck is afwisselend. De ene keer sta ik achter de kassa, de andere dag leid ik een groep toeristen rond - soms in het Engels - en we houden eens in de maand huisvergadering. Dan komen we met alle vrijwilligers en het bestuur bijeen en denken we mee over eventuele renovaties maar bijvoorbeeld ook over de inzet van educatieve programma’s voor de achtstegroepers uit de regio, die bij ons museumles krijgen.’

Jan: ‘Bij de NBB mag ik als enige vrij-williger meedenken met het bestuur. Dat is hartstikke leuk. Ik ga naar alle evenementen waar de beugelsport vertegenwoordigd wordt en maak daar foto’s. Ik reis door het hele land, ook naar België en Duitsland. Ik zit nooit stil. Dat zou ik ook niet kunnen hoor. De hele dag op de bank zitten, een krantje lezen, beetje wandelen. Lijkt me helemaal niks.’

Crowdfunding: hype of hit?

En hoe doe je dat eigenlijk?

Veel culturele instellingen namen in 2011 een voorschot op de bezuinigingen in de cultuursector en gingen op zoek naar alternatieve financieringsmethodes. Opvallend is de explosieve groei van culturele projecten die sindsdien door crowdfunding zijn gerealiseerd. Het Fonds neemt deze nieuwe vorm van cultuurfinitanciering onder de loep.

Nieuwe ontwikkelingen

Crowdfunding voor kunst- en cultuureducatie? Joost van Suchtelen van de Haare, studente Master Kunsteducatie bij ArtEZ te Zwolle, doet onderzoek naar de mogelijkheid om crowdfunding in te zetten voor kunst- en cultuureducatie. Cultuureducatieve projecten komen nu niet gemakkelijk op de grote funding sites terecht omdat niet iedereen gelooft dat kunst- en cultuureducatie op deze manier vermarkt kan worden. Sceptici zijn van mening dat het niet werkt omdat de doelgroep, kinderen, zelf geen geld kunnen doneren. Joost wil nu het tegendeel bewijzen. Speciaal voor het onderzoek ontwikkelde zij een crowdfundingssite www.kunstbaartgunst.nl. Voorlopige resultaten uit het onderzoek zijn volgens haar erg positief.

Wat is crowdfunding?

Het principe van crowdfunding is simpel: een initiatiefnemer pitcht op een crowdfunding platform zijn idee. Belangstellenden – de crowd – kiezen op het platform het project dat ze met een donatie willen ondersteunen. De investeerder ontvangt voor zijn geld een tegenprestatie van de eigenaar. Alleen als een vooraf vastgelegd percentage van het streefbedrag wordt opgehaald krijgt het project uitgekeerd, zo niet dan ontvangen de investeerders hun inleg terug.

200 miljoen?

In 2011 werd er in Nederland voor 2,5 miljoen euro gecrowdfund, 54% van dat geld is bij creatieve projecten beland. Volgens Simon Douw van Crowdfunding Consultancy Douw en Koren is het jonge financieringsmodel nog lang niet op zijn hoogtepunt: ‘Als je kijkt naar Amerika waar miljoenen met crowdfunding worden opgehaald dan weet je dat we hier pas net zijn begonnen.’ Zeker voor de culturele sector ziet Douw veel mogelijkheden om toekomstige projecten (deels) met crowdfunding te realiseren. Is crowdfunding dan de manier voor organisaties om de 200 miljoen euro aan bezuinigingen in de kunst en cultuursector te compenseren? ‘Nee’, zegt Douw resoluut, ‘dat bedrag gaan we niet halen, crowdfunding is geen vervanging van subsidiegelden daarvoor is het nog lang niet groot genoeg’. Crowdfunding daagt initiatieven en instellingen wel uit om een brug te slaan naar het publiek. ‘Dat wat nu nog wel eens lastig wordt gevonden - het diepgaand betrekken van het publiek, de crowd, bij een cultureel initiatief - krijgt met crowdfunding vaak heel natuurlijk vorm.’

Hoe doe je dat nu zelf dat crowdfunden? Lees de tips & tricks die we hebben verzameld:

Bedenk goed dat:

- Crowdfunden niet alleen een manier is om geld binnen te harken; je bouwt er ook een netwerk mee op en creëert publiciteit.
- Het crowdfundplan helemaal niet perfect en gelikt hoeft te zijn. Een girl-next-door gevoel verhoogt de sympathie bij je publiek.
- Je de hulpvraag weglaat. Mensen willen in de eerste plaats onderdeel van iets moois zijn, aan jou de taak om ze dat gevoel te geven.
- Jij je niet hoeft te verantwoorden aan je crowd maar dat je de mensen mee wilt nemen. Dit vergt een andere aanpak dan bij een subsidieaanvraag.
- Crowdfunden hard werken is!

De drie belangrijkste redenen om te steunen

1. De gunfactor. Mensen steunen graag een persoon, zorg ervoor dat jouw project een ‘gezicht’ heeft.
2. De reward. Dit kan van alles zijn, afhankelijk van de hoogte van de donatie is het een luxe hebbeding, een vip-treatment of een originele manier om je crowd inspraak in het project te geven. Laat je funders bijvoorbeeld woorden voor je theatertekst aanleveren.
3. Sympathie voor het project. Breng de intrinsieke waarde van jouw project naar voren.

Stappenplan

1. Probeer het eerst zelf; fund eens een sympathiek project.
2. Kies een crowdfundplatform waar jij mee samen wilt werken.
3. Definieer je product. Er is altijd een product, ook wanneer jouw project niet eindigt in een voorstelling of expositie.
4. Bepaal het bedrag dat je wilt crowdfunden en maak dit niet te hoog.
5. Denk na over goede rewards.
6. Benader eerst de mensen in je omgeving, de in-crowd. Zij kunnen jou vervolgens met andere crowds in contact brengen.
7. Houd je crowd tijdens het proces op de hoogte met pakkende updates.
8. Een goede afhandeling van het proces is belangrijk. Zorg bijvoorbeeld dat je funders de beloofde reward ontvangen.

CULTUURPARTICIPATIE IN HET BEDRIJFSLEVEN

De cultuurwereld en het bedrijfsleven worden vaak gezien als twee totaal verschillende werelden. Maar ze hebben elkaar meer en meer nodig. We spraken met drie prominenten uit het bedrijfsleven over het belang dat zij hechten aan cultuurparticipatie.

HANS LEENTJES

Hans Leentjes is vicepresident van Manpower Noord-Europa. Hij vindt creativiteit onontbeerlijk voor het bedrijfsleven, op kleine en grote schaal.

‘Het is een heel andere beleving om aan kunst of cultuur te dóen dan om het te ondergaan. Niet iedereen hoeft actief te zijn maar je moet het op z’n minst een keer meemaken. Het is belangrijk dat dat gestimuleerd wordt. Of mensen dan actief worden, is aan hen zelf.’

Interne cultuur

‘Ik zie snijvlakken met het bedrijfsleven: technieken uit de podiumkunsten worden ook gebruikt in (management)trainingen met rollenspellen, assessments en natuurlijk presentaties. Ervaring hiermee is dus nuttig. Manpower begint elk jaar met een ‘kick off’ met presentaties en gezamenlijke activiteiten. Voor het feest vragen we wie er wat kan doen, bijvoorbeeld dj’en. Dit jaar hadden we een talentenshow, compleet met voorrondes. Een andere keer speelde de directie bekende reclames na. Als je ervoor open staat, haal je snel cultuur binnen.

Creativiteit is heel belangrijk. Automatisering neemt veel functies over aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Ook door de hoge lonen verdwijnen die functies uit het Westen. Hoe kun je je dan onderscheiden? Door innovatie! Dat geldt overigens net zo goed voor andere werelddelen, creativiteit is altijd een toegevoegde waarde. Het is een van

de weinige aspecten die de computer nooit van de mens kan overnemen. Daarom is het een langetermijninvestering en een nuttige, gewilde kerncompetentie in het bedrijfsleven.’

In contact brengen

‘Aanreiken, mensen in contact brengen met cultuur vind ik het belangrijkste. Daadwerkelijke kunst- en cultuurbeoefening moet uit mensen zelf komen maar door bedrijfssponsoring en samenwerking kunnen mensen er wel mee kennismaken. Manpower Nederland sponsoorde bijvoorbeeld een opkomend modeontwerpster. We hopen dan dat onze medewerkers zich verder in haar werk verdiepen als ze klanten en contacten meenemen eraartoe. Voor jongeren onder de 16 jaar moet je wel een stap verder gaan. Daarom zit ik ook in de commissie van aanbeveling en advies van de Vereniging CultuurProfielScholen. Scholieren moet je actief de drempel over trekken. Het leuke van cultuurparticipatie is dat je nieuwe dingen aan jezelf ontdekt.’

Stimulerende rol

‘De culturele sector en het bedrijfsleven moeten zoveel mogelijk zelf doen maar de overheid moet er wel voor zorgen dat we moeilijk toegankelijke cultuurvormen niet kwijtraken. De huidige bezuinigingen stimuleren de creativiteit en er ontstaan uitstekende samenwerkingen. Ze zouden alleen niet door geldgebrek ingegeven moeten zijn maar door een visie. Ik heb nooit zelf met het Fonds voor Cultuurparticipatie samengewerkt. Het Fonds heeft in mijn ogen een stimulerende rol daar waar de culturele sector het zelf niet redt en waar samenwerking onvoldoende op gang komt. De culturele sector zoekt nu nieuwe manieren van financiering. Hoe minder het Fonds nodig is, hoe beter maar er

zijn altijd grenzen aan wat mensen zelf bereiken. Het Fonds moet dan bepalen waar het echt een verschil kan maken. Beter tien keer tienduizend welbestede euros bijdragen dan duizend keer een druppel op een gloeiende plaat.’

‘Op de middelbare school speelde ik zelf maar nu zie ik alleen heel veel voorstellingen. Ik gebruik mijn toneelervaring in de jaarlijkse trainingen die ik geef. Onbewust vormt het je. Ik zou ooit nog weleens mooi piano willen leren spelen...’

JOANNE KELLERMAN

Joanne Kellermann is sinds eind 2007 directeur bij De Nederlandsche Bank (DNB). Deze publieke instelling heeft een indrukwekkende kunstcollectie en actief kunstbeleid. Mevrouw Kellermann zit ook in de raden van toezicht van de Nederlandse Opera en het Van Gogh museum.

‘Actieve deelname aan kunst en cultuur draagt bij aan het levensgeluk; het is voor iedereen goed en fijn. Bovendien kan het de professionele kunst in een land op een hoger plan tillen en vergroot actieve deelname het draagvlak voor kunst en cultuur. Die factoren versterken elkaar. Ik vind het heel belangrijk dat ook kinderen hieraan deelnemen.

De kunstcollectie van DNB is er dóór en vóór medewerkers: de kunstcommissie bestaat uitsluitend uit medewerkers, die zelf op zoek gaan naar jonge hedendaagse kunstenaars die we ons kunnen veroorloven. Elke medewerker heeft kunst op de kamer. Je weet nooit zeker of dat mensen ook tot actieve deelname verleidt maar het maakt ze zeker vertrouwd met kunst. Culturele uitingen horen sowieso bij onze bedrijfscultuur. Bij het afscheid van Nout Wellink stonden hier acht zangers met een twintigkoppige band – allemaal medewerkers. En al ons beeldmateriaal komt van (oud-)medewerkers die als amateurfotograaf begonnen en zich hebben ontwikkeld.’

Iedereen doet waar hij goed in is

‘Bevordering van actieve cultuurparticipatie door bedrijven en instanties hoeft niet duur of moeilijk te zijn. Zet een piano neer en stel de bedrijfskantine ter beschikking, dan heb je al resultaat. Vroeger was dat heel gewoon, zeker in het zuiden.

De Heinekenfanfare is een bekend voorbeeld. Het is heel begrijpelijk dat nu bezuinigd wordt maar laten we met z’n allen wel de verworvenheden vasthouden, zoals de infrastructuur van muziekscholen. Ik vind niet dat overheden of juist bedrijven een bepaalde rol op zich móeten nemen, het is een gedeelde verantwoordelijkheid van ons allemaal. We zijn in Nederland hoog opgeleid en veel ouders brengen hun kinderen gelukkig met kunst en cultuur in contact. Maar het verenigingsleven heeft het zwaar.

Wat wel groeit, is bedrijfssponsoring in natura. Het ene bedrijf legt voor een museum de leidingen aan, een ander bedrijf levert een bestuurslid voor de fanfare: iedereen doet waar hij goed in is. Daar valt nog veel meer te winnen. DNB wordt hier veel voor gevraagd maar is terughoudend omdat we een publieke instelling zijn en een maatschappelijke rol spelen. Ik zit in de raden van toezicht van de Nederlandse Opera en het Van Gogh museum. Die instellingen doen veel aan educatie en laten mensen zelf aan de slag gaan met bijvoorbeeld zangprojecten en workshops.’

Hefboomeffect

‘Nederland barst nog steeds van de vrijwilligers en mensen die zich inzetten voor cultuurparticipatie, en elk nieuw initiatief levert weer iets bijzonders op. Daarom vind ik het Fonds voor Cultuurparticipatie zo belangrijk. Die initiatieven hebben een hefboomeffect: je bereikt veel meer dan dat ene kind met die ene viool. Het Fonds kan volgens mij nog winnen door op slimme manieren initiatieven te verbinden, krachten te bundelen. Het moet echt een netwerk zijn. Ik geloof ook in het verbinden van jong en oud. Veel ouderen hebben tijd, zijn eenzaam en hebben veel te bieden terwijl jongeren drukke ouders hebben. Het gebeurt al wel dat kinderklassen in zorginstellingen zingen maar hier kan nog veel meer mee worden gedaan.’

‘Ik zong vroeger in een koor, bij Toonkunst Amsterdam. Later kwam ik in het bestuur van de Maatschappij tot Bevordering der Toonkunst, de drijvende kracht achter ‘Muziek op schoot’ voor peuters. Nu ga ik heel vaak naar opera en concerten maar van zingen komt het niet. Toen ik met Pasen de Johannes Passion hoorde, ging het wel weer kriebelen... als de kinderen het huis uit zijn, wil ik weer gaan zingen.’

HANS SMITS

Directeur Hans Smits van het Havenbedrijf Rotterdam organiseert in de haven grootschalige kunstprojecten, nadrukkelijk voor iedereen. Vanuit zijn kantoor met prachtig wijds uitzicht over de haven geeft hij zijn visie op kunst- en cultuurbeleid.

‘In mijn werk moet ik voortdurend nadenken over maatschappelijke, economische en sociaal-culturele ontwikkelingen en kunst en cultuur zijn bouwstenen voor mijn opvattingen op deze vlakken. Participeren aan kunst en cultuur inspireert, leert, verrijkt je spectrum en draagt bij aan je ontwikkeling, in elke levensfase.’

Deel van de samenleving

‘Met museum Boijmans van Beuningen organiseert het Havenbedrijf Rotterdam voor het derde jaar een tentoonstelling in de Onderzeebootloods op het voormalige RDM-complex. Daarmee willen we enerzijds dat havengebied met zijn rijke historie verder ontwikkelen en anderzijds mens en haven bij elkaar brengen. Mensen varen hier te weinig. Je moet naar de loods varen, dan ervaar je daar de kunst én je ruikt, voelt en hoort de bijzondere omgeving. Het project is al een begrip in de kunstwereld, ik hoop dat het dat ook wordt in de samenleving.

Het is geen plicht voor bedrijven maar als je een onderneming bent met stakeholders en werknemers en je hebt draagvlak nodig, hoort kunst en cultuur bij het ondernemingsbeleid omdat je deel uitmaakt van de samenleving. Zeker als omwonenden ook last van je hebben, vanwege geluid, emissies, veiligheid. Met kunst en cultuur kun je mensen ook eens op een andere manier benaderen en een dialoog hebben. Je doet dan iets extra's. Dat heb ik ook op Schiphol gedaan. Ik ben hartstochtelijk vóór een hoge ruimtelijke kwaliteitsbeleving door stadsbewoners.’

Onmisbaar

‘De overheid moet natuurlijk ook een belangrijke rol blijven spelen. Cultuureducatie is onmisbaar. Dat moet je niet aan de vrije markt overlaten. Als de middelen daarvoor ontbreken, moet de overheid publiekprivate samenwerking initiëren en actief bevorderen.

Ik heb de indruk dat er in Nederland heel veel gebeurt op het gebied van cultuureducatie en -participatie. Het mag gek klinken maar bij de bezuinigingen van Zijlstra heb ik een goed gevoel omdat ze leiden tot focus, zoeken naar kwaliteit en efficiëntie en omdat ze publiekprivate samenwerking bevorderen. Misschien komt er meer integratie tussen cultuurinstellingen en de samenleving nu die elkaar meer nodig hebben.

‘Op de middelbare school tekende ik graag en ik heb een tijdje gitaar gespeeld, in een bandje, maar ik ben niet meer actief in enige kunstvorm. Ik heb daar ook geen voornemen toe.’

Het Fonds voor Cultuurparticipatie kende ik nog niet. Ik vind dat het heel goed werk doet. We delen de visie dat kunstbeleving er niet alleen moet zijn voor de elite en de professionals maar juist voor iedereen.’

Positief klimaat

‘Ik hoop dat wij een goed voorbeeld geven aan andere ondernemingen in de haven, in een goeie traditie van Rotterdamse havenondernemers: Van Caldenborgh, De Bruin, Van Beuningen. In Rotterdam staat kunst vooral dankzij particulier initiatief op de kaart. Wij helpen een positief klimaat te scheppen. Of mensen ook zelf actief worden in kunst of cultuur, daarover ga ik niet.

Het havenbedrijf is wereldmarktleider, daarbij hoort ook kunst en cultuur van wereldklasse. Het amateurniveau is daarvan de beginfase – net zo belangrijk.’

Gedichtenwedstrijd

Een pakkend gedicht schrijven, is nog niet zo makkelijk. In het eerste Cultuurmagarzijn gaf het Fonds daarom tips over hoe je dat eigenlijk doet, dichten. Omdat we het tijd vonden om te oogsten, zette het Fonds een gedichtenwedstrijd uit met als thema cultuurparticipatie. Talloze gedichten stroomden binnen. Hier lees je de winnende drie.

1. Noodzaak van het gunnen

cultuur moet zinderen
door velden met begerige mensen
langs afgronden van hemels gezang
in de harten van oude meesters
en jonge honden

cultuur moet zijn
waar kinderen lachen en huilen
zich verbazen over paarse koffiepotten,
stekkers en kabouters,
meters hoog op saaie rotondes

cultuur laat niet na
behaagt niet, vraagt niet,
draagt niet en verlaagt niet
ze dompelt onder, overrompelt
en verwondert

cultuur zijn wij
elke dag, zonder voorbehoud
met volle teugen, in onze adem
en ogen, onder onze huid
prikkend in alledaagse taal

Wouter van Heiningen

2. Kijkdoos

de foto van de schilder
keek aandachtig naast zich
naar het schilderij van de fotograaf

met ons liepen vele voyeurs
zwijgend langs de portretten en landschappen
de wereld ontluikt achter de deur van het museum
op de terugweg sprak je slechts over je tuin, je kinderen
de dakgoot, die je nog steeds moet laten repareren
de nieuwe bril die je gaat kopen

ik bied je hierbij mijn kijkdoos
pak hem beet en kijk
naar de bloemen, de dieren, de mensen

naar wat beweegt en stilstaat
naar wat groeit en afsterft
en naar wat langer blijft
de kleuren
de samenhang der dingen

naar het nieuwe en het vertrouwde
naar het kunnen kiezen
naar de vrijheid
beslissingen mogen nemen
er mogen zijn

Michiel Hanon

3. Voor het eerst

achter mama's cello
met opa op de piano
de stok in je vuistje
echt in de snaar
wat mooi
en na even
samen
raken jullie elkaar

Nienke van der Veer

Tahmina Akefi (1983) studeerde journalistiek en werkte een aantal jaren voor televisie. Momenteel houdt ze zich vooral bezig met schrijven. Daarnaast geeft ze regelmatig lezingen. Haar eerste boek ‘Geen van ons keek om’ ligt sinds oktober 2011 in de winkel. Momenteel werkt ze aan haar tweede roman, die waarschijnlijk begin 2013 uitkomt.

Winterslaap

DOOR TAHMINA

Als ik dit schrijf ben ik in rouw, in rouw om de dood van een groot artiest uit Afghanistan, mijn geboorteland. Misschien klinkt het overdreven omdat het om iemand gaat die ik in het echt nooit heb gekend en toch overdrijf ik niet als ik zeg dat ik diep en diep geraakt ben door dit verlies en rouw om zijn dood.

Ik kom uit een land waar goede artiesten schaars zijn, vooral als het om de muziek gaat. Dat heeft een reden. Decennialang heeft er oorlog gewoed in Afghanistan en zoals Nietzsche heeft gezegd; ‘de oorlog is de winterslaap voor de cultuur’. Afghanistan is daar het bewijs van. Sterker nog; tijdens die lange winterslaap is de Afghaanse cultuur ook nog eens jaren achteruitgegaan. Dat merk je aan alles, bijvoorbeeld zodra je de televisie aanzet. Het niveau van de televisieprogramma’s is niet te vergelijken met de kwaliteit van programma’s van twintig, dertig jaar geleden en dat is zeer triest. Dat geldt ook voor de Afghaanse muziek die de grote klappen heeft gehad. Een aantal jaren, toen de Taliban aan de macht waren, was het zelfs verboden om muziek te maken. Nu het afgelopen is met dat onmenselijke regime, klinkt er weer muziek in Afghanistan maar de gevolgen van de jarenlange oorlog en het verbod zijn duidelijk merkbaar en vooral hoorbaar.

Vroeger had je de echte artiesten die nationaal doorbraken, zangers die vooral op bruiloften en feestjes optraden en je had mensen die muziek maakten omdat ze het leuk vonden. De artiesten kwam je niet op bruiloften tegen en de mensen uit de tweede en derde categorie zag je niet op televisie.

Inmiddels zijn die scheidslijnen vervaagd en iedereen die muziek maakt, noemt zichzelf artiest. De Afghaanse muziekwereld is toegankelijk voor iedereen. Zo toegankelijk dat zelfs ik kan gaan zingen, met als gevolg dat ‘mijn muziek’ op de nationale televisie wordt uitgezonden. En dat terwijl ik geen mooie stem heb, wat een understatement is, en ik geen andere kwaliteiten bezit die een zanger moet hebben. Hoe ga ik dan muziek maken? Als ik niets kan verzinnen neem ik gewoon een lied van een zanger uit die goeie ouwe tijden van voor die lange winterslaap en zing het opnieuw. Er wordt maar weinig nieuwe muziek gemaakt...

Deze ontwikkeling die geen vooruitgang betekent, roept irritatie op bij een deel van het publiek en baart vooral de ‘oude’ artiesten zorgen. Ook ik heb me er vaak genoeg aan geïrriteerd en me afgevraagd wat er van de muziek overblijft als we op deze manier doorgaan. Onnodig, denk ik nu. Iedere nieuwe muzikant draagt bij aan een waardevol proces; het doen ontwaken van de cultuur uit die lange winterslaap. Want dat gebeurt niet zomaar. Er moet zoveel mogelijk gezongen, gedanst en lawaai gemaakt worden om de cultuur wakker te schudden en iedereen hoort op zijn of haar eigen manier daar een bijdrage aan te leveren. Er mag vals gezongen worden en niet iedereen hoeft eigen repertoire te ontwikkelen, als we er maar in slagen om de cultuur overeind te helpen en te houden. Ieder initiatief om dat te bereiken moet gestimuleerd en toegejuicht worden. Geef de mensen de ruimte en de cultuur zal zich langzaam weer ontwikkelen.

Tahmina

PARELTJES VAN PROJECTEN

Van community arts tot vertelfestivals en van filmprojecten tot theaterworkshops, jaarlijks ondersteunt het Fonds honderden projecten in uiteenlopende disciplines over het hele land. Allemaal even waardevol, zeker voor de deelnemers die er én veel plezier aan beleven én hun creativiteit een stap verder brengen. Voor deze Pareltjes van Projecten selecteerden we weer enkele wel heel bijzondere.

NIET-MEER-ZO-PIEP-SHOW

SUBSIDIE 35.000 EURO

Hoe ouder mensen worden, hoe minder bewijsdrang ze over het algemeen hebben. Vaak maakt dit ouderen tot pure mensen, alsof zij niets meer op te houden hebben. Juist dit zorgt ervoor dat de Niet-Meer-Zo-Piep-Show een zeer aangename en vooral échte belevenis is voor jong en oud.

In 2010 organiseerde stichting Parels voor de zwijnen maandelijkse zondagmatineeën van de Niet-Meer-Zo-Piep-Show in De Meervaart in Amsterdam. Iedere maand stonden diverse professionele en amateurkunstenaars tussen de vijftenzestig en negentig jaar op de planken met de meest uiteenlopende performancekunsten. Denk hierbij aan dans, cabaret en poëzie. Wegens groot succes en om nog meer mensen van de show te kunnen laten genieten, heeft Parels voor de zwijnen een tournee op poten gezet van de Niet-Meer-Zo-Piep-Show, langs vierentwintig grote theaterszalen door heel Nederland.

De show is opgebouwd rondom het thema: wat te doen na je pensioen? Dit thema is ontstaan naar aanleiding van diverse bijeenkomsten waarin de ouderen spraken en geïnterviewd werden over onderwerpen als hobby's, reizen en een nieuwe liefde. Ook zwaardere onderwerpen als lichamelijke en psychische gebreken, eenzaamheid en de naderende dood kwamen hierbij aan bod. De compilatie van deze gesprekken die tot uiting komt in verschillende kunstvormen levert zowel hilarische als ontroerende momenten op. Maar de algemene boodschap van de voorstelling luidt dat het leven waard is om geleefd te worden. Kort gezegd wordt in de Niet-Meer-Zo-Piep-Show de ouderdom gevierd.

De hoofdrol in de show is weggelegd voor het Niet-Meer-Zo-Piep-Koor. Per voorstelling bestaat dit koor uit twintig leden uit een pool van veertig ouderen. Deze ouderen hebben allemaal al eens

eerder aan een Niet-Meer-Zo-Piep-Show meegedaan. De voorstelling bestaat uit een afwisseling van gezamenlijke koorliedjes en individuele performances. Bij de groepsliedjes worden ook choreografieën opgevoerd. Zowel het koor als de choreografie staan onder leiding van professionals. Om de verhalen van de deelnemers nog meer te versterken worden op de achtergrond op groot scherm foto's van de deelnemers geprojecteerd uit hun jeugd, van het gezin of vakantiekiekjes.

Dit geeft het geheel een nog persoonlijker laag. De koorleden staan opgesteld in een decor bestaande uit een stelling van meerdere kamertjes. Bij iedere individuele performance licht een ander kamertje op. Doordat de deelnemers allemaal tegelijk op het podium staat, worden zij zelf toeschouwer op het moment dat iemand anders zijn act doet. Dit maakt de afstand tussen publiek en deelnemer kleiner. De bege-

leiding van het geheel door een presentator, die getuige is van alles wat gebeurt en dit reflecteert, bevordert dit ook. De presentator wordt bijgestaan door een assistente, die ook voor de drankjes voor de deelnemers zorgt. Aan iedere show neemt tevens een vaste gast deel uit de professionele kunstwereld.

Daarnaast is een grote rol weggelegd voor de muziek. De huisband van de show bepaalt de dramatische structuur van de voorstelling. De professionele muzikanten spelen bekende pop-, soul- en bluesklassiekers, die aansluiten bij het thema van de voorstelling. Doel van Parels voor de zwijnen is theater te maken dat mensen

verbindt en samenbrengt. Doordat zowel profs als amateurs deelnemen, groeit het zelfvertrouwen van de amateurs. Zij kunnen zich aan het niveau van de professionals optrekken. De Niet-Meer-Zo-Piep-Show is voor ouderen een kans om hun, net ontdekte, talent te uiten en te ontwikkelen. Zo groeit het zelfvertrouwen onder ouderen, waardoor ze meer contact durven te maken met het publiek. Dit maakt de voorstelling tot een gezamenlijke ervaring voor deelnemer en toeschouwer. Bovendien zorgt de deelname van zowel profs als amateurs voor een breed en divers publiek. De stichting werkt voor de productie samen met Harrie Kies theaterproducties. De pr en marketing is in handen van Sold Out.

ANNIE ABBENHUES

‘Vooral de sfeer en het contact onderling was zo fijn. En het moment dat de toneelmeester komt vertellen: Dames en heren, nog 5 minuten! Dat gevoel kan ik niet onder woorden brengen.’

ROB VAN DER HEIJDEN

‘Ik noem het altijd mijn tweede carrière. Maar het mooiste blijft toch “mijn publiek” en het plezier dat zij beleven aan de voorstelling. Dat is zo intens dat ik na een geslaagde voorstelling nog een daglang na gons.’

MARY VAN VUGHT

‘Ouder zijn is mooi en waardevol. Met de show laten we dat zien en beleven. Dan ervaart jong en oud dat we levendig en inspirerend zijn.’

VROEGER DICHTBIJ

TOF MEDIA

SUBSIDIE 22.500 EURO

Op vakantie gaan naar verre oorden is steeds normaler. Gevolg is dat kinderen veel te weten komen over de geschiedenis van de meest ver weg gelegen plekken en steeds minder over de historie uit hun eigen omgeving. Ook worden in de geschiedenisles op school onderwerpen als de Middeleeuwen en de Koude Oorlog vaak in het algemeen behandeld. Daardoor blijft voor veel kinderen de historie en het bijbehorende cultureel erfgoed van de eigen omgeving onbekend.

In het kader hiervan heeft stichting TOF media het Vroeger Dichtbij filmproject opgezet waarin de geschiedenisverhalen uit de eigen buurt centraal staan. Stichting TOF media ontwikkelt film-educatieprojecten voor kinderen om het cultureel bewustzijn te versterken. Passie, creativiteit en kwaliteit zijn hierbij sleutelwoorden. De stichting richt zich voor dit multidisciplinaire project op basisscholen uit de Noordelijke provincies Groningen, Friesland en Drenthe maar streeft ernaar het project ook in plattelandsregio's in de rest van het land uit te voeren.

In Vroeger Dichtbij gaan kinderen uit groep zeven en acht van het basisonderwijs in groepsverband en onder leiding van een docent op zoek naar historische verhalen achter gevels, bomen of pleinen uit de eigen wijk, de buurt of het dorp. De opdracht is met name op details te letten. Zo leren de kinderen zorgvuldig observeren. Bovendien worden op deze manier de meest verborgen objecten ontdekt. Van deze objecten maken de kinderen foto's, die gezamenlijk een gevarieerd beeld van de omgeving vormen. Naar aanleiding van dit verzameld materiaal worden ouderen uit de buurt benaderd, die de verhalen achter de foto's kennen. In een bezoek aan de school vertellen de ouderen deze verhalen, die zij versterken door middel van eigen fotomateriaal van die tijd. In overleg worden de meest interessante verhalen geselecteerd. Samen met de senioren bezoeken de kinderen

daarna het provinciaal en regionaal archief waar zij nog meer beeld- en audiomateriaal verzamelen. Zo wordt het beeld van de geschiedenis langzaam compleet. De medewerkers van het archief geven de kinderen en senioren tevens een workshop over de grondbeginselen van het werken met archiefmateriaal. Hoogtepunt van het project is het maken van een minidocumentaire. Hiervoor gaan de kinderen terug de wijk in om de senior op de gekozen locatie over de gebeurtenis te interviewen. De groep is hiervoor verdeeld in interviewer, geluidsman, cameraman en twee kinderen die materiaal

voor de making-of-film verzamelen. De andere groepjes maken op school een reconstructie van de gebeurtenis in de vorm van een animatiefilmpje. De kinderen worden hierin bijgestaan door beroepskunstenaars. Medewerkers van TOF media laten daarna zien hoe het gefilmde interviewmateriaal gemonteerd wordt. Uiteindelijk voegt dezelfde medewerker de minidocumentaire, het archiefmateriaal, en de foto's van de kinderen en de ouderen samen tot een film over de gebeurtenis uit hun eigen wijk.

Het eindresultaat wordt vertoond op school, een buurthuis of een sportzaal. Hieromheen bouwen de kinderen een tentoonstelling, die voor alle dorpsbewoners toegankelijk is. Op de tentoonstelling is behalve de film ook de making-of-film en al het andere verworven beeld materiaal te bewonderen. Vroeger Dichtbij ontwikkelt historisch

besef, talentontwikkeling en creativiteit bij kinderen doordat zij op actieve wijze verhalen van vroeger naar boven halen. Hierdoor groeit de waardering van de eigen omgeving en wordt het cultureel erfgoed levend gehouden. Tijdens het gehele project ligt de nadruk op samenwerking; met elkaar, de ouderen en de medewerkers van TOF media. Zo maken kinderen actief kennis met het fenomeen film. Vroeger Dichtbij brengt jong en oud op een positieve manier met elkaar in contact. Dit zorgt er onder andere voor dat de tentoonstellingen voor een breed en divers publiek toegankelijk zijn.

LEERLING BASISSCHOOL VEENHUIZEN

'Ik vond het interviewen vet leuk! Soms wist ik het even niet meer maar dat was niet erg want dat werd er dan gewoon uitgeknipt. Ik kon niet echt fouten maken en dat is fijn.'

LEERKRACHT BASISSCHOOL HEERENVEEN

'Ik sta al 23 jaar voor de klas maar dit heb ik nog niet vaak meegemaakt. Zelden zag ik zo'n betrokkenheid bij elkaar, bij de senioren en bij de historie van hun eigen leefomgeving.'

SENIOR

'Mooi te zien hoe de kinderen geprikkeld worden om zich heen te kijken en vragen te formuleren bij wat ze opmerken. Het was een voorrecht mee te werken. Al was het ijskoud tijdens de buitenopnames!'

POWER TO THE STREETS

SUBSIDIE 10.400 EURO

In onze grote steden ontstaan steeds meer nieuwe kunstvormen als gevolg van grote culturele diversiteit. Op plekken waar mensen uit alle delen van de wereld met hun eigen culturele baggage samenleven, mengen deze vormen zich vanzelf. Met name onder jongeren is dit een opvallende ontwikkeling.

Stichting LiteSide uit Amsterdam stimuleert dit gegeven door kunstprojecten te initiëren op het grensgebied van de Oosterse en Westerse cultuur. Het uiten van gevoelens en het ontwikkelen van een eigen identiteit zijn hierbij de speerpunten. Groter doel van LiteSide is een culturele kruisbestuiving tussen de Oosterse en Westerse wereld te laten plaatsvinden. Zo tracht LiteSide een beeld van de nieuwe toekomst, het nieuwe urban te schetsen. Een voorbeeld hiervan is het jaarlijkse multidisciplinaire LiteSide zomerfestival dat met name jonge Oriëntaalse kunstenaars een podium biedt.

Het Power to the streets project is een beeldende kunst en community art project rondom de beroemde Brits Islamitische urban street artist Mohammed Ali. Bijzonder aan het werk van Ali is de combinatie van graffiti en Arabische kalligrafie. Met zijn werk wil de zeventwintigjarige Ali harmonie, respect en tolerantie verspreiden. Dit geeft hij vorm door belangrijke gebeurtenissen uit zijn leefwereld uit te beelden. Dit maakt zijn werk tot een afspiegeling van de vraagstukken in een multiculturele maatschappij. Zowel het werk als de boodschap van Ali sluit hiermee naadloos aan op het gedachtegoed van LiteSide.

In het Power to the streets project laat de graffitikunstenaar jongeren uit onze hoofdstad in de leeftijd van veertien tot twintig jaar op verschillende manieren kennis maken met zijn werk. Dit gebeurt in eerste instantie door middel van workshops. Deze vinden plaats op scholen en jongerencentra in een omgeving waar jongeren met een veelheid aan culturele achtergronden sa-

menleven. Denk hierbij aan achterstandswijken als De Baarsjes, Slotervaart en de Transvaalbuurt. In de workshops vertelt Ali over zijn kunst, maar ook over de geschiedenis van zijn cultuur, de waarde van Arabische kalligrafie en zijn drijfveren, die zo'n belangrijke rol spelen in de uiting van zijn werk.

Naast deze binnenschoolse activiteit, organiseert LiteSide ook een actief participatie onderdeel in de vorm van een buitenschoolse activiteit. Hierin krijgen de jongeren de opdracht om zelf graffiti aan te brengen op diverse kale schotten in hun eigen buurt onder begeleiding van Ali. Na intensief overleg over belangrijke gebeurtenissen en symbolen uit de leefwereld van de jongeren wordt de concrete invulling van de schotten bepaald. Tijdens het schilderen leren de jongeren om te gaan met de materialen, maken zij kennis met verschillende technieken en leren zij samen te werken. Het wedstrijdachtige element aan het project, waarbij de twee meest getalenteerde jongeren worden gevraagd om op de zesde editie van het LiteSide festival een schot te beschilderen samen met Ali, geeft de jongeren nog een extra stimulans het beste uit zichzelf te halen.

Met een project als Power to the streets werken jongeren met beperkte toekomstkansen op actieve wijze aan hun talentontwikkeling. Graffiti art is een relatief laagdrempelige kunstuiting maar levert snel

een kunstzinnig eindresultaat op. Zo krijgen de jongeren direct een beeld van hun talent. Door dit project leren de jongeren meerdere kunstvormen kennen, die hen wellicht zullen inspireren om de link te leggen met hun eigen cultuur. Op deze manier wil LiteSide dat de jongeren elkaars cultuur

leren kennen en deze respecteren. Doordat de schotten zich permanent middenin de multiculturele samenleving bevinden zullen de kunstwerken ook dialoog oproepen tussen de uiteenlopende buurtbewoners, wat saamhorigheid of discussie oproept.

Voor dit project werkt LiteSide samen met diverse culturele instellingen als cultuureducatie-netwerk Mocca, opvoedbegeleidingscentrum Spirit en jongerenwerkorganisatie Dock. Dit project dient als pilot. Bij succes worden dergelijke projecten ook in andere grote steden uitgevoerd.

MAIKEL
‘Het is heel bijzonder dat ik een kans gekregen heb om mee te doen. Het heeft me nieuwe energie gegeven omdat ik weer met mijn passie bezig kon zijn en verder alles kon vergeten.’

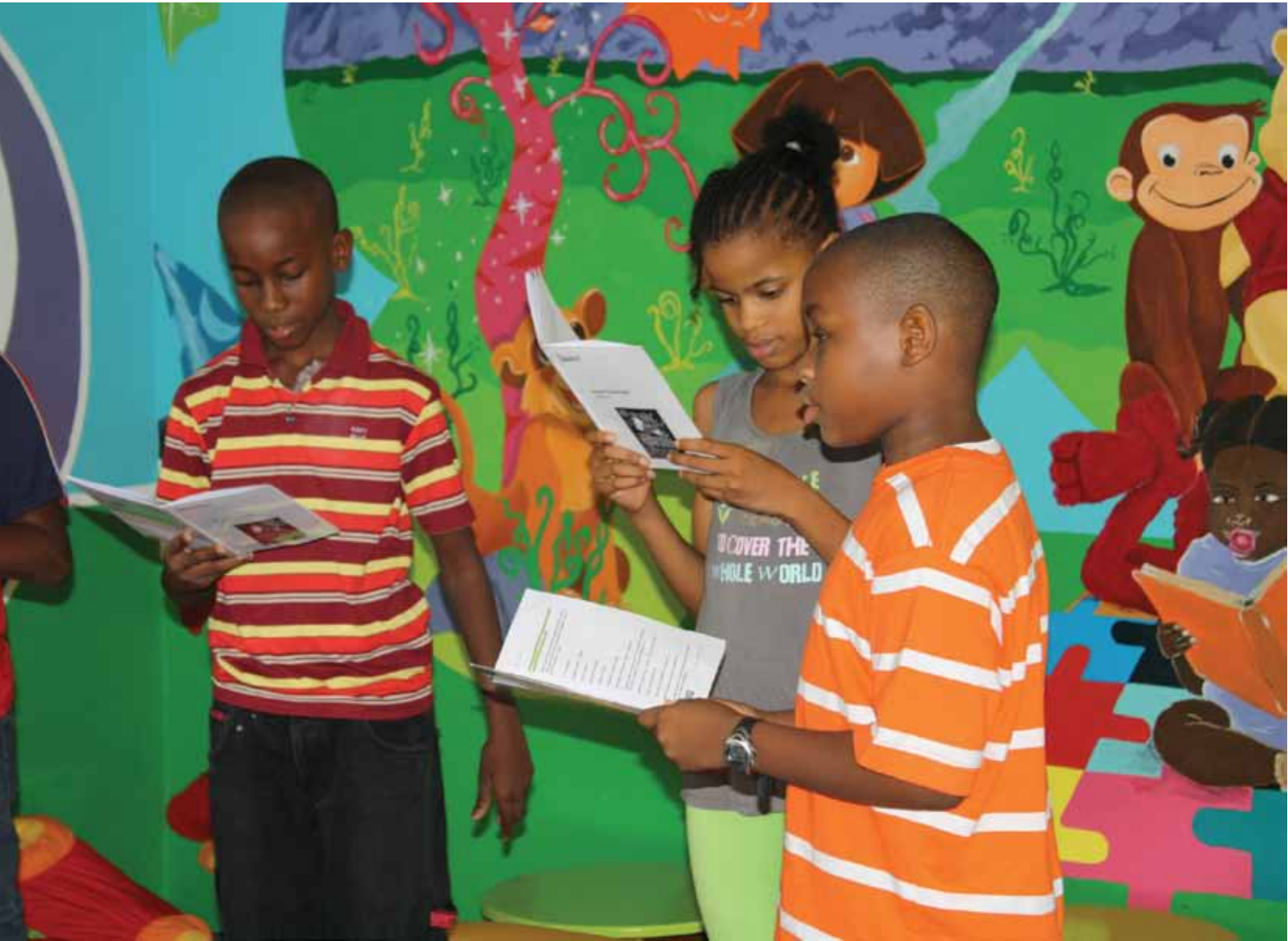
JONGERENBEGELEIDER SPIRIT
‘Dit project bracht zelfwaardering en vertrouwen. Het liet zien wat je met talent in één dag kunt neerzetten. De jongeren waren nuttig bezig, ze creëerden iets voor de toekomst. Wat een waardevolle dag!’

OTTO
‘Wanneer kan ik weer meedoen?’

JONGERENWERKER DOCK
‘In één dag werd onze ruimte nog meer de ruimte van onze jongeren door met Mohammed na te denken over de graffiti piece en dit samen op de muur te zetten.’

MUSICAL CAMP ROCK

SUBSIDIE 8.627 EURO

Door de economische malaise op het eiland Sint Maarten raken culturele activiteiten vaak ondergesneeuwd. Ouders staan door de hoge werkeloosheid en maatschappelijke problemen nauwelijks stil bij het belang van kunst en cultuur. Zij dragen dit belang dus ook maar mondjesmaat over op hun kinderen. Dat maakt het extra belangrijk om die kinderen langs andere wegen bij cultuur te betrekken.

Om kinderen uit het basisonderwijs gedurende hun zomervakantie een culturele vorm van vrijetijdsbesteding te geven, heeft de Surinaams-Nederlandse Archana Ramkhelawan een muziekproject op touw gezet van, voor en door kinderen. Onder begeleiding van Ramkhelawan bedenken en ontwikkelen kinderen tussen de tien en twaalf jaar een professionele musical, die zij aan het einde van de zomervakantie meerdere keren opvoeren in de Philipsburg Jubilee bibliotheek en het Cultural Community Centre op Sint Maarten.

Ramkhelawan, creatieve duizendpoot en ambassadeur van expertisecentrum diversiteitsbeleid Echo, organiseerde al vaker dergelijke summercamps. Het begon als stage bij een activiteiten-centrum in Diemen Zuid, waar ze de opdracht kreeg een naschoolse activiteit te ontwikkelen voor een groep van twintig bovenbouw kinderen. Ze liet kinderen actief participeren door samen met hen een musical te maken. Zodoende combineerde ze educatie en vrijetijdsbesteding door middel van tekst en muziek. Het concept kreeg een vervolg tijdens een stage bij de bibliotheek op Aruba.

Om meer kinderen aan het lezen te krijgen en het bezoeken van de bibliotheek laagdrempeliger te maken, ontwikkelde Ramkhelawan ook daar een

musical met kinderen in de bibliotheek. De musical Camp Rock wordt gemaakt door vijftien getalenteerde deelnemers, die Ramkhelawan selecteert aan de hand van audities. De repetities starten met brainstormsessies waarin Ramkhelawan met de kinderen praat over belangrijke sociale thema's als geweldsmisbruik, respect en normen en waarden. Ook het belang van lezen en studeren komt aan bod. Niet alleen zang, dans en het uitbeelden van een verhaal staan in dit project centraal. Er gaat ook veel aandacht uit naar het ontwikkelen van sociale vaardigheden, waar de schooldocenten vaak nauwelijks aan toekomen. Tijdens het repetitieproces zijn normen en waarden, samenwerken, communiceren en respect hebben voor elkaar belangrijke speerpunten. Na diverse weken van repeteren wordt de musical meerdere malen opgevoerd.

Camp Rock geeft kinderen met zang- en danstalent de kans dit talent verder te ontwikkelen. Daarnaast brengen deze kinderen op een actieve en verantwoorde manier hun zomervakantie door. Door een professionele productie neer te zetten, maken de kinderen niet alleen kennis met alle facetten van het theater maken en het productieproces maar groeit

ook hun zelfvertrouwen en wordt het ontwikkelen van een eigen identiteit bevordert. Dit heeft z'n uitwerking op de rest van de jeugd en het publiek

in het algemeen. Dit project creëert bewustwording over het belang van culturele activiteiten. Met Camp Rock kan het eiland weer een nieuwe lokale theaterproductie op haar naam zetten. Daarnaast zorgen laagdrempelige locaties als een openbare bibliotheek en een cultureel centrum ervoor dat een divers publiek bereikt wordt. Camp Rock is zorgvuldig geëvalueerd. Aan de hand van deze evaluatie wordt bepaald of dit muziekproject voor herhaling vatbaar is. Bij succes is het streven dergelijke summercamps ook op andere locaties uit te voeren.

NOAH TUSSANT

'Ik vond het superleuk en spannend om aan Camp Rock mee te doen. Ik had nog nooit eerder zoiets gedaan maar nu heb ik gedanst, gezongen en geacteerd!'

ROHAN VAN DEN BERG

'Eerst speelde ik in mijn vrije tijd computerspelletjes of ik was buiten met mijn vriendjes. Mijn grote voorbeeld is de rapper Lil' Wayne. Ik moet zijn liedjes altijd twee keer luisteren.'

JANELLA VIOLENES

'Ik was wel zenuwachtig voor de voorstelling maar het was niet de eerste keer dat ik optrad. Ik hou heel erg van zingen. Mijn favoriete zangeres is Selena Gomez. Vooral om haar stem en hoe ze zich kleedt.'

WATERVAL VERTELFESTIVAL

SUBSIDIE 5.500 EURO

Verhalen vertellen is een eeuwenoude maar toegankelijke kunstvorm om cultureel erfgoed levend te houden. In vergelijking met andere Europese landen is dit ambacht in Nederland relatief onbekend en kleinschalig. Om het verhalen vertellen in Nederland op een hoger plan te tillen en om nieuw verteltalent een podium te bieden, organiseert stichting de Verhalenboot sinds een aantal jaar het internationale Waterval vertelfestival in Zwolle, de vertelhoofdstad van Nederland.

Stichting de Verhalenboot bestaat enerzijds uit een drijvend verteltheater, waar per jaar ruim veertig openbare voorstellingen te bezoeken zijn. Door middel van verhalen vertellen wil de stichting een brug vormen tussen mensen van alle culturen, leeftijden en levensbeschouwingen. Anderzijds heeft de stichting de Vertelacademie opgericht. Deze is gevestigd op de Verhalenboot zelf en in Utrecht en Vlaanderen. Met deze Vertelscholen wil de stichting nieuwe verhalenvertellers een professionele opleiding bieden. Het ontdekken en begeleiden van nieuw verteltalent is dan ook een groot onderdeel van het vertelfestival, dat in de eerste week van juni plaatsvindt. In de maanden voorafgaand aan het festival worden diverse workshops en activiteiten georganiseerd voor verhalenvertellers van alle niveaus en van alle leeftijden. In de Topklas bevinden zich de gevestigde verhalenvertellers, die onder begeleiding van professionals een solovoorstelling voor het festival ontwikkelen. De Talentklas beschikt over leerlingen uit diverse podiumkunstdisciplines, die op basis van audities zijn geselecteerd. Deze deelnemers zijn veelal afkomstig van artiesten- en lerarenopleidingen. Ook zij maken onder intensieve begeleiding een solovoorstelling voor het festival. Leerlingen uit deze klas nemen tevens deel aan het educatieve schoolproject Vertellers-in-de-aanval. Tijdens het festival bestormen de vertellers letterlijk een aantal middelbare scholen, waar zij de kinderen overvallen met streekverhalen, verhalen uit de wereldliteratuur, vluchtelingenverhalen of theatrale verhalen. Doel is de kinderen de vertelde verhalen weer door te laten vertellen zodat de verhalen zich vanzelf verspreiden. Als laatste is er nog de Jonge Talentklas, met kinderen met uitzonderlijk verteltalent. Deze worden geselecteerd tijdens

de Wereldverteldag. Ook zitten in deze klas leerlingen van het onderwijsconcept Een School Vol Van Verhalen. Op deze scholen zijn kinderen het hele jaar door actief bezig met verhalen vertellen. De deelnemers van deze drie talentstromen treden ook op andere festivals op met hun voorstellingen. Voor het festival zijn tal van evenementen ontwikkeld, waarin al deze verhalen aan bod komen. Van literair verteltheater tot muzikaal vertellen en van vertellen met gebarentaal tot vertellen in beweging. Zo is er de Verhalencarrousel, waarbij het publiek een wandeling maakt langs verschillende plekken waar vertellers hun verhaal doen. Op de Vertelmarkt verkopen de vertellers zichzelf en hun verhalen als het ware aan het publiek. Daarnaast zijn vanuit de Grote Engelse Bus acts te zien van de meest uiteenlopende artiesten. Dankzij de samenwerking met de Federation For European Storytelling worden diverse buitenlandse vertellers gekoppeld aan Nederlandse vertellers, die gezamenlijk optreden. Tevens zijn er workshops en open podia. Waar het programma overdag met name gericht is op jeugd, ligt de focus bij de avondprogrammering op volwassenen. Het geheel wordt ondersteund door diverse muzikale optredens.

Het Waterval vertelfestival wil ons cultureel erfgoed op laagdrempelige wijze aan een zo breed mogelijk publiek overdragen. Doordat het festival midden in de stad plaatsvindt, gedurende Zwolle Unlimited (een week vol culturele evenementen) hervindt het verhaal zijn plek in het culturele leven. Door vertellers van alle niveaus, leeftijden en af-

komst op te laten treden, wordt een breed publiek aangesproken. Zo wil de stichting de Nederlandse vertelcultuur op alle mogelijke manieren verbreden en verankeren in onze samenleving. Daarnaast is het festival een uitgelezen plek voor jong en oud verteltalent om ervaring op te doen, zich te ontwikkelen en te ontplooiën en zichzelf aan het publiek te presenteren.

NINA BARENDs

‘Ik heb geleerd om op een andere manier met woorden om te gaan. Mijn woordenschat is nu ook veel groter.’

BARBARA SJERPS

‘Het vertellen voor een groot publiek heeft mij enorm veel zelfvertrouwen gegeven. Dat is iets waar ik mijn hele leven lang iets aan heb.’

COEN BRIL

‘Ik heb geleerd hoe het interpreteren van taal werkt. Het is zo leuk om te merken dat iedere luisteraar mijn verhaal weer anders uitlegt.’

LIEKE VAN DER VEGT

‘Ik vind het leuk om het mensen naar de zin te maken en ze iets mee te geven, waar ze later aan terug kunnen denken.’

Bezoekers

van het Fonds

Bimla & Koos

Bimla Nanhoe (47 jaar), schoonmaakster bij FCP

Ik ben zo druk met van alles dat ik geen tijd heb om actief aan kunst te doen. Vroeger ging ik regelmatig met mijn dochter uit in Rotterdam. Daar dansten we vooral veel op Surinaams-Hindoestaanse feestjes. Momenteel luister ik graag naar klassieke Hindoestaanse muziek en kijk ik veel Bollywood films.

Koos Gijsbertse (46 jaar), schoonmaker bij FCP

Ik ben niet actief met kunst en cultuur bezig. Wel heb ik in het verleden veel gezongen in huiselijke kring. Vanwege tijdgebrek kom ik daar echter niet meer aan toe. Ik zou het wel graag weer willen oppakken. Verder kijk ik graag naar klassieke schilderen. Ze vervelen nooit. Elke keer ontdek ik weer iets nieuws en maak ik nader kennis met een andere wereld.

Jeroen

Jeroen de Vries (37 jaar), Systeembeheerder van het Fonds en komt eens per maand op locatie troubleshooten

Ik ben bestuurslid en oprichter van een lokale radio omroep in Drenthe. Voor een aantal radioprogramma's ben ik ook regelmatig verslaggever. In toneelspelen had ik me graag willen verdiepen als ik daar de tijd voor had. Via kunst kunnen culturen elkaar raken en zijn mensen in staat om van elkaar te leren. Ik vind de binding met mensen erg belangrijk.

Kimberly

Kimberly Steenbergen (23 jaar) – student culturele vorming (Gouda). Had een gesprek met Gio over een onderzoek.

Als jong meisje wilde ik graag drummen maar vanwege beperkte middelen kon ik jammergenoeg geen lessen volgen. Momenteel beoefen ik niet actief een kunstvorm, maar als student Culturele Vorming kom ik wel direct met veel kunst en cultuur in aanraking. In mijn vrije tijd bezoek ik regelmatig muziekfestivals en theatervoorstellingen. Via kunst kom ik in aanraking met andere visies en verbreed ik mijn eigen perspectief op de samenleving en het leven.

Nuri

Nuri Nese (40 jaar), de postbode

Ik houd veel van Turkse volksmuziek en -dansen. Als ik de mogelijkheid had, had ik graag meegedaan aan volksdans maar daar heb ik geen tijd meer voor door mijn werk en het kost veel tijd om het goed uit te voeren. Het is niet makkelijk. Ik luister veel volksmuziek.

Marjo

Marjo van Hoorn (57 jaar), Cultuurnetwerk Gesprek met Jan Jaap.

Ik heb 15 jaar in een koor gezongen maar dat doe ik niet meer. Wel ga ik minstens twee keer per week naar de film. Het liefst kijk ik naar arthouse films. Ik houd ook van lezen. Als ik de mogelijkheid had, had ik willen acteren. Door actief aan kunst te doen vorm je een bredere gedachte over het leven.

Mima & Lucas

Mima Ligthart (40 jaar), De Frisse Blik

Omdat ik educatieve filmprojecten organiseer kom ik dagelijks met kunst en cultuur in aanraking. In het verleden heb ik me ook serieus met fotografie bezig gehouden en had ik regelmatig betaalde opdrachten. Nu fotografeer ik vooral mijn kinderen en bezoek ik af en toe het museum. Daarnaast brei ik in mijn vrije tijd graag paaseieren.

Lucas Westerbeek (40 jaar), De Frisse Blik Projectvoorstel besproken met Jan Jaap.

Actief kunst beoefenen is mijn dagelijkse praktijk. Ik maak films met kinderen en organiseer filmavonden voor volwassenen. Daarnaast ga ik graag naar musea. Als ik de tijd had gehad, had ik schrijver willen worden en literatuur à la Voskuil willen publiceren. Hij is een grote inspiratiebron voor mij.

Twee werelden, één passie

Met het programma Het beste van twee werelden stimuleert het Fonds voor Cultuur-participatie samenwerkingen en ontmoetingen tussen professionals en amateurs. Kennisoverdracht en wederzijdse inspiratie is steeds het doel. Een huisvrouw speelt mee in een toneelstuk, een middelbare scholier exposeert naast ervaren kunstenaars in het museum, een gecertificeerde muziekdocent werkt samen met zijn ongecertificeerde collega's en theatermakers leren circusfanaten hoe je in de piste ook een verhaal kunt vertellen. Vier duo's blikken terug op hun succesvolle projecten.

ZomerExpo

‘Bij de ZomerExpo is kunst en cultuur weer voor iedereen’

De ZomerExpo2011 was de eerste landelijke beeldende kunst tentoonstelling waar iedereen zich voor mocht inschrijven. Wie zichzelf kunstenaar achtte, kon zijn werk laten beoordelen door een deskundige jury. Uit een groot aantal deelnemers werden de favorieten gekozen. Hun prijs: je eigen kunstwerk op een drukbezochte tentoonstelling in het Gemeentemuseum Den Haag. Tijdens de selectie werd niet gelet op ervaring of scholing zoals bij het samenstellen van andere exposities wel vaak het geval is. En zo kon het gebeuren dat de video-installatie Trace Green van ervaren kunstenaars Nicole Donkers (www.nicoledonkers.com) uit Amsterdam samen met City in the skies, een grote pentekening van de zeventienjarige scholier Max van der Ree uit Zeewolde, werd geëxposeerd. Een bijzondere prestatie, want uit 4800 inzendingen verdienden slechts 250 werken een felbegeerde plaats in het museum.

Van der Rees lerares beeldende vorming had hem geadviseerd zich in te schrijven voor de ZomerExpo. Baat het niet dat schaadt het niet, dacht hij, en volgde haar raad op. Van der Ree (lacht): 'Ze had zichzelf ook ingeschreven

tekst: Kim Bos, fotografie: Saskia Dijkstra

maar zij kwam niet door de selectie. Gelukkig vond ze het niet erg dat ik wel door was; ze was juist heel erg blij voor me en heeft contact gezocht met heel veel pers. Ze wilde graag dat er aandacht aan mijn werk werd besteed.' Donkers: 'Ik vind het heel mooi dat iemand als jij, nog zonder academische vorming, maar met een goed werk, door de ZomerExpo de kans krijgt om te exposeren in een museum. Tegelijkertijd worden de usual suspects in de kunstwereld niet vanzelfsprekend gekozen voor de ZomerExpo; de selectie is anoniem. Bij de ZomerExpo is kunst en cultuur weer voor iedereen.' Nicole Donkers droeg Trace Green voor, een videowerk waarin langzaam

maar zeker een boom groen wordt geschilderd. 'Het is een gelaagd werk waarbij één van de lagen onder meer gaat over iets mooier willen maken, een ander over de frictie tussen cultuur en natuur. Ik maakte het voor mijn afstuderen in 2010 aan de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten. Toen ik zag dat een van de thema's van de ZomerExpo2011 "landschap" was dacht ik: mijn werk hoort daarbij.' Door de ZomerExpo heeft ze een werk kunnen verkopen, de kopers hadden haar leren kennen doordat Trace Green te zien was in het Gemeentemuseum. 'Fantastisch, toch? Het helpt als je kunt zeggen dat je werk is geëxposeerd tijdens de ZomerExpo.'

Donkers: 'De manier waarop werk geselecteerd wordt, appelleert heel erg aan onze tijdsgeschiedenis: van alles wordt een competitie gemaakt, dus ook van kunst. Daar kun je goed of slecht over praten, het hoort wel bij het nu.' Van der Ree: 'Door de ZomerExpo heb ik de kunstwereld beter leren kennen. Hoe beslist wordt wat wel kunst is en wat niet. Ik was altijd lekker aan het tekenen maar nu weet ik dat er ook een idee of een verhaal áchter het werk moet zitten. Een concept. En eerlijk gezegd heb ik ook gemerkt dat je geluk moet hebben: er moet maar net iemand zijn, in het geval van de ZomerExpo een jurylid, die iets in je werk ziet.' Donkers: 'Weet je wat ik juist heel erg had toen ik op de opening van de ZomerExpo was? Ik keek om me heen en dacht: wat

een heerlijke groep mensen. Jong, oud, alles door elkaar. Hier hoor ik bij.' Van der Ree: 'Echt? Ik vroeg me juist af waar ik beland was. Ik voelde me niet op mijn plek. Maar misschien komt dat doordat ik jonger ben.

Ik ben momenteel aan het nadenken over of ik naar een kunstacademie wil. Het lijkt me erg leuk maar ik weet ook dat het in de toekomst dan waarschijnlijk moeilijk wordt om een goede baan te krijgen. Het is een onzeker bestaan. Behalve tekenen ben ik ook geïnteresseerd in videobewerking dus wellicht ga ik die kant op. 'Wegens het overweldigende succes is er ook in 2012 weer een ZomerExpo georganiseerd.

Zina

‘We willen allebei verborgen schoonheden laten zien’

Zina is “Een Kunst en Cultuur Platform voor Zachtmoedige Confrontatie van het Dagelijkse, soms Rauwe maar Wonderschone Leven”. Middels een breed scala aan kunstzinnige en culturele uitingen probeert Zina een dialoog tot stand te brengen tussen verschillende werelden. In 2011 maakte Zina bijvoorbeeld voor het eerst de “WijkSafari”: ‘een reis door Amsterdam Sloterveer, waarin realiteit overgaat in theatrale beelden en de toeschouwer zich gaandeweg afvraagt of Sloterveer zelf misschien in scène is gezet’. Anders gezegd: WijkSafari Sloterveer is een theatervoorstelling door Sloterveer waarin wijkbewoners het publiek welkom heten in hun huizen en levens.

Agnes Matthews is theatermaakster bij Zina en verzorgde samen met buurtbewoonster Halima Idrissi een scène in de voorstelling. Idrissi bereidde thuis in haar keuken een uitgebreide lunch voor het publiek van WijkSafari Sloterveer. Matthews schoof aan en samen startten ze een gesprek waaraan het publiek, dat ook gewoon aan de keukentafel zat, kon deelnemen. Matthews: ‘We praatten over kinderen, werken, bevallingen, bijna alles was bespreekbaar. Ik ben zwanger en Halima heeft kinderen dus zij gaf me tips. Het waren meestal erg persoonlijke gesprekken.’ Idrissi: ‘Soms praatten de bezoekers niet vanzelf

met ons mee, dan richtte ik me tot ze. ‘Heb jij geen kinderen?’ vroeg ik dan bijvoorbeeld. Het was een bijzondere samenwerking, maar de allereerste ontmoeting verliep niet vlekkeloos. Idrissi (lacht): ‘Eerst was Agnes bang voor mij.’ Matthews: ‘Halima is zo’n sterke vrouw die heel erg duidelijk weet wat ze wil, en ik voelde me op het moment dat ik haar leerde kennen juist een beetje onzeker. Ik wist niet wat ik moest met mijn leven, waar het heen zou gaan als ik straks mijn eerste kindje heb. Onze karakters botsten soms.’ Idrissi: ‘Ik ben gewoon heel eerlijk, dat is soms moeilijk. Als ik boos ben, ben ik boos, en dat is ook wel eens gebeurd.’

Matthews: ‘Ik wilde dat Halima zou gaan dansen voor het publiek dat langskwam. Ik vind haar heel spontaan en explosief en haar man had verteld dat ze goed kan dansen. Als ze dat voor publiek doet,

dacht ik, dan komt haar karakter heel goed naar voren.’ Idrissi: ‘Dat doe ik dus echt niet, ben je gek geworden.’ Matthews: ‘Uiteindelijk bleek het dansen ook helemaal niet nodig om Halima’s persoonlijkheid naar voren te laten komen. Ze was explosief en spontaan genoeg.’ Dat Idrissi ondanks de stroeve opstartfase toch meedeed aan WijkSafari Sloterveer, kwam doordat de twee vrouwen gemeenschappelijke drijfveren hebben.

Idrissi: ‘Agnes had me uitgelegd dat het doel van de WijkSafari is om mensen met elkaar in contact te laten komen. De mensen in Sloterveer kennen elkaar amper en daar wilde Zina iets aan veranderen. Dat idee vind ik heel mooi. En weet je? Alle mensen die langskwamen waren zo aardig en geïnteresseerd.

Ze hebben de wijk echt leren kennen. Moet ook wel, het is hier prachtig. Af en toe verbaasde ik me echt hoor, dat sommigen hier nog nooit waren geweest terwijl ze helemaal niet zo ver weg wonen. De wijk is er al zo lang.’ Matthews: ‘Contact tussen mensen is iets waar we allebei gepassioneerd over zijn.’ Idrissi: ‘We willen allebei verborgen schoonheden laten zien.’ Beide vrouwen zijn het erover eens: je kunt nog zo verschillend zijn maar als je doel hetzelfde is, dan kom je er samen wel uit.

Circomundo

‘Mensen met minder ervaring scherpen me’

In 2011 werd in Vlaanderen onder de naam coach-de-coach een uitwisselingsweekend gehouden voor makers en begeleiders van productiegroepen van jeugdcircussen. Zowel Vlaamse als Nederlandse jeugdcircusdocenten namen deel. Er werd geoefend met circus- en theatertechnieken. De centrale vraag: hoe kom je snel tot een presentabel resultaat en hoe betrek je jongeren in het ontwikkelproces? Een ander belangrijk thema was de verhaallijn in een voorstelling. Hoe zorg je ervoor dat een circusshow meer wordt dan slechts een aaneenschakeling van trucs maar ook een boodschap bevat?

Jonge en meer ervaren makers troffen elkaar. Twee van hen waren Sara Roos Dijkstra en Sanne Bots-de Wit. Dijkstra studeerde 2006 af als theaterdocent en specialiseerde zich in circustheater. Ze regisseert, acteert en geeft les bij Circus Diedom, het jeugdcircus van Utrecht. ‘In Nederland is het jeugdcircus heel klein. Ik ging naar coach-de-coach om te horen waar mensen mee bezig zijn, ook buiten onze landsgrenzen, en om advies te krijgen van ervaringsdeskundigen.’ Bots-de Wit is theatermaker, docent en mede-oprichter van Boost, een circuswerkplaats waar talentvolle circusartiesten zich kunnen ontwikkelen door te experimenteren met de onuitputtelijke invalshoeken die circustheater te bieden heeft. Bots ontwikkelt circustheater door circus te vermengen met toneel en dans: circus als kunstvorm. Tijdens het coach-de-coach-weekend gaf ze verschillende workshops.

Dijkstra: ‘Het viel me op dat Belgische circusdocenten het anders aanpakken dan in Nederland. Ze laten bijvoorbeeld heel veel van de inhoud van een voorstelling over aan de kinderen. Zelf neem ik meestal de taak van regisseur op me. Het heeft ervoor gezorgd dat ik anders kijk naar mijn manier van lesgeven.’ ‘Ik vond het ook interessant om te praten over hoe je circus combineert met theater. Hoe zorg je ervoor dat de trucs tot hun recht komen maar dat er ook een boodschap is? Van mij mag het best wrikken en wringen.’

Bots-de Wit: ‘Echt een verhaal vertellen is moeilijk. Je ziet vaak dat wanneer beginnende makers een voorstelling in elkaar zetten, het te vol is. Ze willen te veel in een te korte tijd. Dan moet er bijvoorbeeld een koortddansact in terwijl die helemaal niets toevoegt.’ Dijkstra: ‘Bij het jeugdcircus laten we een voorstelling vaak tot stand komen door vanuit de vorm te denken, een voorstelling verzandt dan soms in alleen maar een reeks mooie plaatjes. In theater worden er vaak statements gemaakt, dat zou in het circus ook

wel wat meer mogen.’ Tijdens coach-de-coach werd Bots-de Wit uitgenodigd als workshopleider maar dat betekent niet dat ze zelf is uitgeleerd. ‘Er zijn echt nog wel valkuilen waar ik in stap. Voordat ik aan een voorstelling begin heb ik bijvoorbeeld al voor een heel groot deel in mijn hoofd hoe ik het wil hebben. Het is soms lastig om dat los te laten, terwijl het wel nodig is als je iets goeds wil neerzetten.’ ‘Van zo’n uitwisselingsweekend leer ik ook. Mensen met minder ervaring scherpen me. Ze geven me nieuwe inzichten en doen me beseffen dat veel kennis je soms ook kan belemmeren.’

Brass Muziekschool

‘soms gaat het hard tegen hard maar we komen er altijd uit.’

De Brass Muziekschool (Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam) biedt danslessen aan die worden gegeven door gecertificeerde muziekdocenten én ervaringsdeskundigen. Docent Machiel de Kruijf is klassiek geschoold en opgeleid tot trompettist, hij heeft jarenlang in een fanfareband gespeeld. Clifford van Langeveld is een Antilliaanse jongen die ruimschoots ervaring heeft met "de Brassband-cultuur". Hij speelt al twaalf jaar in voorstellingen van Joop van den Ende. Iedere zaterdag wordt er op de Brass Muziekschool van 12.00 tot 17.00 uur les gegeven in onder meer trombone, trompet en drums. Er zijn dan zo'n zes docenten met verschillende achtergronden aanwezig die lesgeven aan een groep van zestig á zeventig man. De Kruijf en Van Langeveld zijn twee van hen.

De Kruijf: 'Een half uur voordat de les begint bespreken de docenten met elkaar hoe de dag zal gaan verlopen. Wat ging er de vorige keer goed en wat juist minder goed? Hoe kunnen we dat nu beter doen? We wisselen ervaringen uit. Alle docenten zijn een jaar of 28, dus soms gaat het hard tegen hard maar we komen er altijd uit.' Van Langeveld: 'Volgens mij is het een goede combinatie om mensen zoals Machiel, met een uitgebreide scholing in deze richting, en mensen zoals ik, met juist heel veel ervaring in Brassbands, samen te laten werken.' De Kruijf: 'Op het conservatorium heb ik geleerd hoe je les moet geven, die kennis geef ik door aan de andere docenten en volgens mij hebben zij daar ook iets aan. Maar ik heb nooit geleerd hoe je Antilliaanse kinderen en jongeren het beste kunt benaderen. Ik heb gemerkt dat ze soms directer zijn en daar moet je mee om kunnen gaan. Soms moet je direct terug zijn, soms moet je ze juist ruimte geven. Clifford komt van de straat, hij weet dat soort dingen.'

Van Langeveld: 'In een Brassband spelen mensen normaal zonder al te veel theoretische kennis. Een muziekstuk wordt voorgespeeld en de rest speelt het na. Theorie? Daar wordt niet over gepraat. Als je tegen de leerlingen dan ineens zegt: 'En nu moet je de theorie kennen,' vinden ze dat lastig te accepteren. Van mij nemen ze het aan, ook omdat ze weten dat ik veel ervaring met Brass heb.' Kruijf: 'Muzikaal gezien heb ik de kennis en Clifford het gevoel, zou je kunnen zeggen.'

In Made in Turkey maken Turks-Nederlandse dansers en rappers samen met Turkse gastdansers en gastdocenten unieke fusion tussen urban dance en volksdans.

Uitwisselingsprogramma Turkije - Nederland 2012
Wederzijdse verrijking

In 2012 vieren Nederland en Turkije dat ze 400 jaar diplomatieke betrekkingen met elkaar onderhouden. Turkije is daarom dit jaar speerpunt in het buitenlands beleid van de Nederlandse cultuurfondsen, gecoördineerd door het SICA en ondersteund door het digitale platform Cultural Exchange TR-NL. Het Fonds voor Cultuurparticipatie ondersteunt in 2012 met in totaal 110.000 euro vijf actieve culturele uitwisselingsprojecten voor jongeren van 16 tot 25 jaar. Centraal staat de jongerencultuur: community arts en urban culture.

Drieledig doel

De projecten hebben drie doelen. Ze bevorderen ten eerste duurzame samenwerkingrelaties tussen culturele instellingen in Turkije en Nederland. Het tweede doel is wederzijdse kennisoverdracht en de ontwikkeling van expertise – bij de jonge deelnemers én bij de culturele instanties. In alle projecten werken zowel de begeleiders uit beide landen als de jonge deelnemers met elkaar, in de vorm van workshops en/of gezamenlijke repetities. Ook het belang en de methodieken van cultuurparticipatie worden breed verspreid. Tot slot draagt elk van de projecten bij aan begrip voor elkaar.

Uitwisselingsprojecten

Muziek- en dansgroep Orient Connection van het Aslan Muziekcentrum volgt masterclasses aan het Conservatorium van de Universiteit Ege in het Turkse Izmir en treedt op samen met plaatselijke studenten. Aslan presenteert daarnaast zijn

eigen lesmethode aan het Conservatorium van Ege. De partners in Turkije betalen mee aan het project, omdat beide partijen hun samenwerking willen intensiveren.

Onder de naam Sanat Mikser/Kunst Mixer (SM/KM), organiseert de Kunstbende in de Turkse stad Bursa een competitie voor jong creatief talent. Daarop volgt een tiendaagse uitwisseling waarin de Turkse en Nederlandse Kunstbendewinnaars samen een multidisciplinaire voorstelling voorbereiden en uitvoeren. Door haar concept over te dragen versterkt Kunstbende structureel de culturele jongereninfrastructuur in Bursa. Door de samenwerking in dit Turkije-programma is Kunstbende gaan deelnemen aan het Europese TANDEM-programma: een uitwisseling voor cultureel managers, gericht op structurele culturele samenwerking en kennisoverdracht tussen de EU en Turkije.

In Made in Turkey, van ZIMIHC Huis voor Amateurkunst, maken Turks

Nederlandse dansers en rappers samen met Turkse gastdansers en gastdocenten unieke fusion tussen urban dance en volksdans. Dat de gastdocenten meespelen in de voorstelling in Nederland geeft een extra kwaliteitsimpuls.

In Routes to Transformation maken Turkse en Nederlandse jongeren steeds op basis van twee muziekstukken uit eigen land (één traditioneel en één eigentijds) nieuwe stukken met gemengde invloeden. Om het wederzijds begrip te versterken vinden ook culturele uitjes plaats.

Het Ricciotti Ensemble organiseert Ricciotti à la Turque, een uitgebreide symfonische zomerconcertreeks op ongebruikelijke locaties zoals theehuis, buurtcentrum en bejaardencentra. De Turkse partners zien zo de waarde van publiekgericht werken, en een publiek dat niet snel concerten bezoekt, maakt kennis met de hele breedte van de Turkse muziekcultuur. Bekend maakt bemind!

Be- won- dering wordt inspi- ratie

Edwin Jacobs over nijntje in de mode

Trendwatcher Lidewij Edelkoort zei ooit: nijntje is altijd in de mode. Het succes van een tentoonstelling als nijntje in de mode – bezoekersaantallen verdubbelden én het publiek verbreedde – alsmede de positieve reacties uit de modewereld bewijzen dat eens te meer. Directeur van het Centraal Museum in Utrecht, Edwin Jacobs, vertelt over een uiterst Hollands icoon dat wereldwijd iedereen aanspreekt.

'Het Centraal Museum heeft vijf kerncollecties waarvan de collectie van Dick Bruna er één is. We willen graag dat er meer verbintenis tussen die collecties ontstaat. En dat het publiek dat ook kan ervaren. In de figuur van nijntje zagen we een natuurlijke aanleiding om die verbinding met de collectie mode te maken. Aan nationaal en internationaal bekende modeontwerpers hebben we gevraagd of ze aan de expositie nijntje in de mode mee wilden werken. De respons daarop was enorm positief. Dat verraste ons wel omdat nijntje

zo'n icoon is, zo uitgekristalliseerd, zo betekenisvol dat je je kunt afvragen wat je daar nog aan toevoegt. Dat bleek wel degelijk mogelijk. Ten eerste kregen we prachtige ontwerpen die echt op het figuur van nijntje bedacht waren maar daarnaast kreeg nijntje een mooie derde dimensie; ze trad uit het platte vlak. Die twee elementen verrijkten niet alleen de collectie en het figuurtje maar het gaf ook een opstap om opnieuw naar het museumgebouw te kijken en nijntje als een rode draad, als een soort gids uit te zetten. Dat begon als een experiment maar blijkt zo goed te werken dat we dat principe komend jaar toepassen met Tejo Remy

Edwin Jacobs en cultuurparticipatie:

'Van mijn achtste tot mijn twaalfde zat ik op de kleiclub en later speelde ik vijf jaar in een cabaretgroepje, ik zat aan de piano en schreef ook de liedjes. Jaren achtereen was ik recreatieleider op een camping waar ik grote poppenkastprojecten deed: in groepjes verhalen schrijven, poppen maken plus bijpassende decors en dat tot een avondvullende presentatie smeden. Ook ging ik graag naar het Kindercircus Il Grigio in Haren waar je een voorstelling meer 'meemaakt' dan gadeslaat. Tenslotte was ik een van de initiatiefnemers van het project Meesterlijk Gekopieerd, een avontuurlijk beeldende kunstproject voor amateurs samen met musea.'

en René Veenhuizen van Droog aan de hand van het thema nijntje het huis. Primaire elementen die bij de inrichting van een huis horen zoals een tafel, stoel, bed of lamp werken zij net als Bruna uit met primaire vormen, heldere kleuren en eenvoudig materiaalgebruik. Heel spannend!

Rafelrand

'Nijntje is het hoofdonderwerp in het dick bruna huis dat onderdeel is van en zich schuin tegenover het Centraal Museum bevindt. Maar er zijn ook andere werken uit het oeuvre van Bruna te bekijken, zoals autonoom beeldend werk. De benedenverdieping is meer een experience. Daar kun je het verhaal van nijntje beleven maar ook het ontwerpproces is zichtbaar; hoe Bruna tot het figuurtje gekomen is en hoe hij dat figuurtje elke keer opnieuw tekent. De begeestering zit hem in hoe Bruna met eenvoudige middelen zo'n rijke, bijzondere vorm kan creëren. Zoals Matisse dat deed met gekleurd papier en een schaar, zoals een Japanner of Chinees een kalligrafie of karakter tekent, zo kan Bruna dat doen met een penseel en inkt. Iedere keer opnieuw is het beziend. Hij vindt dat je moet kunnen zien dat het handwerk is, die rafelrand moet zichtbaar zijn. Dat vindt Bruna zelf heel belangrijk.'

Do it yourself!

Hoewel het uitgangspunt ‘niet aankomen’ net als in andere musea ook in het Centraal Museum geldt, mag je hier wél zelf iets doen. De Werkplaats van het Centraal Museum is een tijdelijk atelier, verbonden aan een bepaalde tentoonstelling, waar bezoekers welkom zijn zelf iets te maken, op welke manier dan ook maar altijd in het kader van die specifieke expositie. Door in de werkplaats zelf iets te tekenen, timmeren of een ontwerp te maken, kijk je als bezoeker anders naar het werk van de professional. Tot nu toe is dit werkplaatsconcept drie keer met succes uitgeprobeerd. Zo was er veel animo voor het naaiatelier (‘Stof tot nadenken’, Alexander van Slobbe, 2010), de timmerwerkplaats (‘Rietvelds Universum’, 2010) en de tekenmanifestatie (‘Studio Vertigo’, Robbie Cornelissen, 2011).

Fantasie

‘Rondom de ontwerpwedstrijd hanteerden we een aantal niveaus: voor kinderen en voor ouderen. Het werk van professionals (waaronder klinkende namen als Jan Taminiau en Piet Paris, red.), krijgt daarbij een dubbele werking. Enerzijds is er de bewondering voor de variatie en fraaiheid van de

ontwerpen, anderszijds is er de inspiratie. De ontwerpen van de professionals bieden een andere reikwijdte, een perspectief op wat er allemaal mogelijk is, bijvoorbeeld als je kijkt naar materiaalgebruik. Bewondering wordt inspiratie. Dat is bij de deelnemers aan de wedstrijd ontstaan. Ik vind het mooi om te zien hoe mensen zich in workshops

en ontwerpactiviteiten geroepen voelen om die inspiratie door te vertalen in eigen ontwerpen. Andersom zie je dat ook. Dan trek ik even een vergelijking met wat we deden rondom het werk van Alexander van der Slobbe. Die gaf toen een patroon uit dat mensen konden gebruiken om dat vervolgens zelf te vervaardigen. Bij nijntje is het meer aan het figuurtje verbonden. Bij het een gaat het om wat je zelf aantrekt, bij het ander doe je dat op een figuurtje en een kleinere schaal en ook de fantasie die mensen bij het figuurtje vinden passen, speelt dan mee. Dat bepaalt mede de stofkeuze en wat je met de materialen doet.’

Dynamiek

‘De tentoonstelling heeft veel losgemaakt, van enorm positieve reacties uit de modewereld zelf tot deelnemers die een nijntje achterlieten in het museum. Wat ik inspirerend vind, is dat je ziet hoe zo’n tentoonstelling in familieverband beleefd wordt. Het bezoek in het Dick Bruna huis is verdubbeld en verbreed. Mensen die van mode houden, kwamen maar ook reguliere bezoekers van het Dick Bruna huis, waaronder hordes Japanners want miffy, zoals nijntje in het buitenland heet, is ook buiten de landsgrenzen en met name in Japan mateloos populair. Daardoor ontstond een nieuwe dynamiek via de figuur van nijntje. Ook in de workshops die we doorlopend aanbieden. In onderwijsverband, voor de allerjongsten is nijntje bijna de basis voor beeldende vorming. Maar ook proberen we de familie-ervaring te stimuleren en mensen die uit eigen beweging het museum bezoeken te verleiden om actief mee te doen. Dat is best een uitdaging. Hoewel we ook gemerkt hebben dat het concept van een werkplaats in het museum erg goed werkt. Mensen willen graag iets doen, hun talent laten zien. De tijd van het receptieve en reflexieve is voorbij.’

‘De begeestering zit hem in hoe Bruna met eenvoudige middelen zo’n rijke, bijzondere vorm kan creëren.’

3 winnaars aan het woord

In 2011 vielen Zanillya Farrell (28), Maxime Gulikers (17) en Melle Jutte (17) in de prijzen. Respectievelijk wonnen ze de Grote Prijs van Nederland, het Davina van Wely Vioolfestival en Kunstbende. Alle drie zijn ze het erover eens: een wedstrijd winnen opent deuren die anders gesloten blijven.

Maxime Gulikers begon met vioolspelen toen hij nog geen zeven was. ‘Gewoon voor de lol eigenlijk.’ Later werd het een serieuzere zaak. Maxime zat op de School voor Jong Talent van het conservatorium in Den Haag en in de bovenbouw wist hij het zeker: ‘Ik word violist’. Inmiddels studeert hij aan het Conservatorium ‘voor volwassenen’ en oefent hij als het even kan minstens vier uur per dag. ‘Vooral in de aanloop naar een wedstrijd wil ik zo veel mogelijk studeren. In zulke periodes slaap ik goed, ik eet gezond en zorg ervoor dat ik fit ben.’ Begin 2011 wierp die benadering zijn vruchten af. Maxime won de eerste prijs van het concours op het prestigieuze Davina van Wely Vioolfestival. Maxime is er niet het type naar om successen uitbundig te vieren maar toen hij na een wedstrijdtraject van een paar weken te horen kreeg dat hij bij de eerste drie hoorde, was hij wel erg blij. ‘Ik had niet verwacht dat ik zo hoog zou eindigen. Ik zorg er altijd voor dat ik geen hoge verwachtingen heb, dan word je ook niet teleurgesteld.’ Toen Maxime op het podium stond en absoluut onverwacht tot winnaar werd bekroond, vond hij dat ‘erg aangenaam’. ‘Het helpt je carrière heel erg als je dit soort prijzen op je CV hebt staan.’ Maxime’s droom is ooit als solist op te treden voor een volle concertzaal. ‘Dat wordt moeilijk, het lukt maar één op de tien miljoen violisten. Maar ik zou er ook gelukkig van worden als ik een plaats vind bij een kamerorkest. Als ik maar viool kan spelen en er mensen naar me luisteren.’

‘Een prijs helpt je carrière’

Rapster Zanillya Farrell, artiestennaam Zanillya, sleepte eind 2011 de Grote Prijs van Nederland categorie hiphop in de wacht. De GPVN is ‘s lands grootste competitie voor livemuziek en bestaat ruim 26 jaar. De jury noemde Zanillya een ‘tot in de puntjes verzorgde vuurrode storm die je letterlijk en figuurlijk wegblaast.’ Toen Zanillya op het podium van poptempel Paradiso te horen kreeg dat ze de eerste prijs mee naar huis mocht nemen, kreeg ze meteen tranen van geluk in haar ogen. Ze sprak zichzelf streng toe: ‘Kom op, niet huilen, hiphop is een mannenwereld.’ Vervolgens schonk ze haar moeder een veelbetekenende blik. ‘Zie je wel, ik heb het toch gedaan,’ dacht ik toen ik naar haar keek. Ze had eerder die dag gezegd dat mijn finaleoptreden wel slechter was dan de vorige.’ Lachend: ‘Mijn familie houdt me met beide benen op de grond.’ Na het oogcontact met haar moeder ging Zanillya los. ‘Ik heb mijn stem helemaal schor geschreeuwd op dat podium. Ik was zo gelukkig.’ Nadat Zanillya de dag na haar zegen – in de middag want de avond ervoor had ze haar succes tot laat gevierd – wakker werd, kwam er een lawine van aandacht over haar heen. Ze trad op bij De Wereld Draait Door, mocht ineens op veel verschillende plekken optreden en gaf aan de lopende band interviews. Dat vond Zanillya heftig maar het was het wel dubbel en dwars waard. ‘Deuren die eerder dicht waren, staan nu op een kier. Meer mensen dan ooit kennen me. Hopelijk volgt ook de rest van de wereld.’ Haar debuutalbum verschijnt in de loop van dit jaar.

‘Meer mensen
dan ooit
kennen me’

Eigenlijk was het helemaal niet zijn bedoeling om mee te doen aan de Kunstbende DJ Contest maar toch stond **Melle Jutte** in april 2011 plotseling in de finale. ‘Ik zat op een DJ-school, waar ik toen nog één keer in de week oefende. Mijn lerares zei tegen me dat ik me op moest geven. Dat deed ik maar.’ Melle kan zich het eerste optreden tijdens de voorrondes nog goed herinneren. ‘Dat was in Club 29 in Arnhem. Ik was ontzettend zenuwachtig en er ging van alles mis. Ik draaide met drie cd-spelers en wist ineens niet meer wat aan stond en wat niet, was het ineens doodstil.’ Maar zijn prestaties bleken meer dan voldoende om het uiteindelijk tot de finale te schoppen, die won hij met een set gemaakt van vijftien minuten waarin verschillende muziekstijlen zoals electro, hiphop en klassiek met elkaar mixte. Dat vond de jury ‘vernieuwend’ en ‘uitdagend’. ‘Doordat ik meedeed aan Kunstbende heb ik mijn stijl ontwikkeld. In de korte tijd dat de wedstrijd duurde, heb ik veel gedraaid en ook veel geleerd. Bijvoorbeeld wat ik écht wil, als dj. Ik heb me meer verdiept in verschillende soorten muziek en weet nu wat bij me past en wat niet. Ik ben dieper en meer underground gaan draaien. Als ik niet had meegedaan, was ik misschien stil blijven staan in mijn ontwikkeling.’ Zijn deelname aan Kunstbende heeft hem ook het laatste zetje gegeven om een studiekeuze te maken. Nu weet hij zeker dat hij gaat proberen te worden toegelaten tot de Rockacademie in Tilburg of het Conservatorium. Hoe zijn leven er over vijf jaar uitziet? ‘Dan heb ik hopelijk goed veel platen uitgebracht en ben ik op dit moment aan het draaien in Parijs. Tenminste, dan eet ik nu een croissantje want het is overdag en treed ik vanavond op.’

‘Als ik niet had meegedaan, was ik misschien stil blijven staan’

Jong creatief talent heeft een deel van de toekomst en daarom wil het Fonds voor Cultuurparticipatie met de meerjarige regeling Talentontwikkeling en Manifestaties vanaf 2013 ondersteuning bieden aan presentatiemogelijkheden en wedstrijden inclusief begeleidings-trajecten. Een ander doel van de regeling is om excellentie in amateurkunst te bevorderen door manifestaties te ondersteunen die mogelijk maken dat kennis wordt uitgewisseld. Op www.cultuurparticipatie.nl/activiteiten/Talentontwikkeling staat uitgebreide informatie over Talentontwikkeling en Manifestaties.

Circus kunstjes

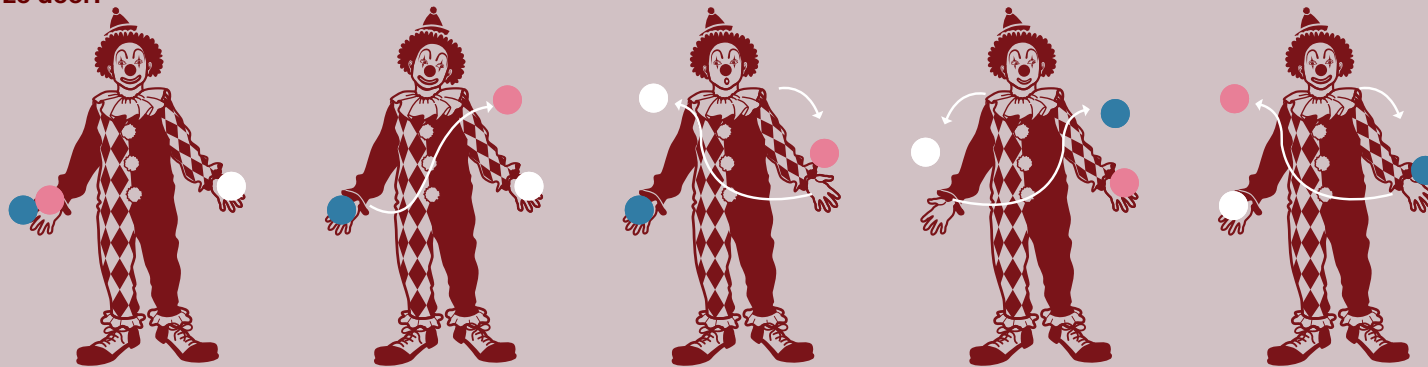

Leren eenwieleren

- Zoek een vlakke vloer en zorg dat er iemand of iets in de buurt is om je aan vast te houden.
- Beweeg de pedalen heen en weer.
- Leun naar voren en maak een halve slag en weer terug en nog eens.
- Leun nog steeds naar voren, maak nu een hele slag.
- Zorg nog steeds dat er iemand in de buurt is – voor noodgevallen.
- Maak heel veel hele slagen achter elkaar: je rijdt...

Leren jongleren

- Neem in je rechterhand een blauwe en een roze bal, in je linkerhand een witte.
- Begin door met je rechterhand alleen de roze te gooien.
- Je linkerhand gooit de witte bal en vangt de roze.
- Je rechterhand vangt de witte en gooit de blauwe.
- Met je rechterhand gooi je de witte en vang je de roze.
- Ga zo door!

Met dank aan Circomundo. Circomundo wordt ondersteund in het kader van het programma Het beste van twee werelden.

Meer dan vrolijkheid op vrijdagmiddag

Vele wegen leiden naar Rome luidt het gezegde. Zo werken gemeentes ook elk met een eigen cultuureducatiebeleid naar een gemeenschappelijk doel: verankering van cultuureducatie in het onderwijs. Emmen, Maastricht en Rotterdam vertellen over hun aanpak.

‘Vroeger stonden leerlingen met hun neus tegen het venster van de school omdat ze naar buiten wilden. Nu doen ze dat omdat ze naar binnen willen.’ Deze uitspraak van een schooldirecteur uit Rotterdam laat volgens Olga Smit, Program-
mamanager Cultuurbereik van de Dienst Kunst en Cultuur in Rotterdam, goed zien waarom cultuureducatie zo belangrijk is. ‘Door bijvoorbeeld het project Artist in School, waarbij een kunstenaar

een dag in de week atelier houdt in een school en samenwerkt met de leerlingen, zien we het klimaat in school veranderen. En als kinderen graag naar school gaan, gaan ze waarschijnlijk ook beter presteren.’ Artist in School is een van de vele manieren waarop Rotterdam de cultuureducatie in de stad kwalitatief wil verbeteren, vertelt Smit. ‘We bereiken in Rotterdam 96 procent van de basisscholen. Maar dat gebeurt eigenlijk al vanaf de jaren ’80.

Dat heeft al een behoorlijk lange traditie. Nu willen we juist die kwalitatieve slag slaan. En dat zien we steeds meer gebeuren. Zo hebben zes grote instellingen die zich hier in de stad met muziek bezighouden, een coalitie gesloten en die gaan met de scholen aan de slag. Dat heeft via het project Ieder kind een instrument geleid tot een doorlopende leerlijn muziek die van de basisschool ook moet gaan doorlopen in het voortgezet onderwijs.’

Cultuurmenu

Waar Rotterdam beschikt over negentig culturele instellingen die van de gemeente min of meer de verplichting hebben gekregen om aandacht aan educatie te besteden, is de situatie in Emmen heel anders. Daar verzorgen enkele grote instellingen zoals theater De Muzeval, centrum voor de kunsten CQ, het plaatselijk Centrum Beeldende Kunst en de bibliotheek al sinds de jaren ’90 samen een cultuurmenu voor het onderwijs. ‘Drie jaar geleden zijn we ook aandacht gaan besteden aan erfgoed’, zegt Frans Meerhoff, beleidsadviseur kunst en cultuur bij de gemeente Emmen. ‘Sindsdien noemen we het cultuurmenu. Het was even zoeken hoe we dat moesten doen. Het cultuurmenu werd gedragen door enkele grote partijen terwijl zo’n zestig kleine partijen in Emmen zich bezighouden met erfgoed. Uiteindelijk is het het Drents Plateau dat als overkoepelende erfgoedorganisatie in Drenthe als partij gaat deelnemen in ons cultuurmenu.’

Het cultuurmenu in Emmen biedt basisschoolleerlingen van groep 1 tot en met groep 8 jaarlijks activiteiten uit elk van de kunstzinnige disciplines. Zo ontstaat er een samenhangend aanbod. Wil een dergelijk menu aanslaan, dan moet het volgens Meerhoff voldoen aan de zogenoemde AVEE-formule. ‘Elk onderdeel van het menu moet attractiewaarde en volume hebben en het moet efficiënt en effectief zijn. Dat betekent dat je als aanbieder moet zorgen dat het aantrekkelijk is voor leerlingen, dus leuk om mee te doen maar ook dat het indruk maakt en blijft hangen. Verder moet het ook voor scholen en leerkrachten goed te organiseren zijn en echt bijdragen aan de vorming van de kinderen.’

Concentratie

Anders dan Emmen dat de cultuureducatie schoolbreed aanpakt, wil Maastricht de cultuureducatie juist gaan concentreren. ‘Jarenlang hebben we de scholen bediend met kant en klaar aanbod van workshops, voorstellingen en

lessencycli’, zegt Jan Bessems, beleidsmedewerker cultuur van de gemeente Maastricht. ‘dat was als het ware onze etalage. Maar die had ook iets vrijblijvends, van “u vraagt, wij draaien”. We willen daar niet helemaal vanaf, maar het moet wel kostendekkend worden. Dat geeft ons de mogelijkheid om te investeren in focus, kwaliteit en structuur. We gaan ons concentreren op groep 4 en 5. Daar willen we leerlingen, bijvoorbeeld door de inzet van vakleerkrachten, intensief laten kennismaken met alle disciplines, met ruimte om hun talent te ontdekken en voor verdieping. Uiteindelijk krijgen de kinderen en hun ouders een onderbouwd advies.’ Vervolgens hoopt Maastricht dat de kinderen de stap maken naar de buitenschoolse cultuureducatie bij Kumulus, het Maastrichtse centrum voor de kunsten of een van de andere instellingen die de stad rijk is. ‘Om de stap van binnenschools naar buitenschools aanbod laagdrempelig te houden, willen we die buitenschoolse activiteiten zo veel mogelijk in of vlakbij school laten plaatsvinden. Daarbij willen we de leerlingen ook nog enige tijd coachen en hen begeleiden naar een carrière in de amateurkunst. Overigens betekent die concentratie in ‘cultuurklas 4/5’ niet dat we in de andere groepen niets meer doen. In groep 1, 2 en 3 beginnen we al met die kennismaking. En in groep 6, 7 en 8 gaan we verder met de huidige workshops en lessencycli, maar dan in een meer structurele en samenhangende opbouw en verbonden met de buitenschoolse cultuureducatie.’

Verankering

Alle drie de gemeentes zijn inmiddels de kennismakingsfase voorbij. Nu gaat het om verankering en het streven naar meer kwaliteit. ‘In Rotterdam doen we dat met het project Denken, voelen, doen waarin we jaarlijks zes of zeven scholen intensief begeleiden om cultuureducatie in te bedden in het curriculum’, zegt Smit. ‘We streven naar lange leerlijnen en duurzame relaties tussen scholen en

instellingen. Dit project is zeer succesvol. Er zijn elk jaar meer aanvragen dan we kunnen honoreren.’

Emmen wil de cultuureducatie vooral verankeren door vraaggericht te gaan werken. Maar dat leidt hier en daar tot problemen. ‘Wij zien geregeld dat er op scholen door de bezuinigingen op onderwijs veranderingen in de formatie zijn’, zegt Meerhoff.

‘En dat kan betekenen dat de ict’er van dit jaar, volgend jaar ineens rekencoördinator is omdat de school dat belangrijker vindt. Juist op dit moment is continuïteit belangrijk maar dat valt niet altijd te garanderen.’ Om scholen meer te bewegen hoopt Meerhoff dat de onderwijsinspectie hen ook meer op hun cultuureducatie zal gaan bevragen, iets

wat ook al door de Onderwijsraad en de Raad voor Cultuur is geadviseerd. ‘Scholen zien wel de mogelijkheid om cultuureducatie meer in te passen in het curriculum. Zo gaat architectuur ook over rekenen. Maar ze zeggen dat het ze nog te vaak aan middelen ontbreekt.’

Bessems ziet voor Maastricht de toekomst erg zonnig. ‘Wij willen in 2018 graag culturele hoofdstad van Europa worden. Om dat te bereiken willen we graag dat de stad er zoveel mogelijk achter gaat staan. En dat streven is meteen ook goed bruikbaar om de cultuureducatie binnen de scholen een meer structurele plek te geven.’

In hun advies aan andere gemeentes zijn Smit, Meerhoff en Bessems opvallend eensluidend. Zorg voor een goede culturele infrastructuur waarin scholen en instellingen goed kunnen samenwerken en waarin inspirerende coalities de ruimte krijgen om hun ideeën vorm te geven. Daarbij wijzen Meerhoff en Bessems ook op een goed verhaal, een geïntegreerd cultuurbeleid, waarmee in de gemeenteraad en onder de bewoners draagvlak kan worden gecreëerd. Want cultuureducatie moet meer zijn dan vrolijkheid op vrijdagmiddag.

Big up

Er is iets nieuws aan de hand in ons land. Mede dankzij Ali B en zijn zeer succesvolle Op Volle Toeren reeks. Echter, we moeten niet vergeten dat de hype begon met Jan(tje) Smit en Damaru. Je raadt het al, ik heb het over gekke combi's.

Gekke combi's zijn de norm geworden en een commercieel succes gebleken. Het concert van Ali en zijn makkers was in no time uitverkocht en die plaat van Jan en Damaru is zelfs verstraatorgeliseerd, kun je nagaan. Als dan blijkt dat gekke combi's artistiek verantwoord zijn, commercieel succesvol en hype overlevend, waarom doet theaterland daar nog niet aan mee? Hoelang is het wachten nog op een toneelstuk met de straattalenten van MC, vreedzaam naast de academisch en klassiek opgeleide spelers van een TGA? Zalen zullen vol zitten met een gezellige mix aan mensen, de bar zal ook Fernandes schenken en sambal bij de bitterganituur serveren. Of ben ik nu weer cynisch?! Nee hoor, ik meen het oprecht. Wat in de muziek inmiddels bon-ton is, moet in de theaters nog navolging weten te vinden, draagvlak creëren, zoals de Haagsen het zouden noemen.

Het draait in mijn ogen allemaal om kennis. Wat weet je van een andere (sub) cultuur om die op waarde te kunnen schatten? Er gaan dingen mis, goed mis. Ik weet nog dat we ooit met FreshWagon in de Kleine Komedie een show deden, we hadden Edwin Rutten te gast. Hij kwam en iemand in de zaal ging helemaal los. BIG UP BIG UP BIG UP, riep deze jongeman, type lerenjas/petje/2mobieltjes/scooter. Big-up is op straat een uiting van groot en diep respect, de gozer was heel blij zijn kindertijdheld van zo dichtbij te zien, helemaal toen ie volgens traditie even bij Ome Willem op schoot mocht komen zitten. De zaal werd gek en het was een onvergetelijke avond.

Daags na dit enorme spektakel verscheen er een recensie over die avond. De journalist schreef over een jongen die PEDO PEDO PEDO riep, toen Edwin opkwam. Ik geloofde niet wat mijn ogen lazen. Big-up en pedo, totaal contrasterend in mening en bedoeling. Een belletje naar de schrijver bracht aan het licht dat hij het niet goed verstaan had, het niet herkende en toen maar schreef wat hij dacht dat die jongen zou bedoelen... Inmiddels zijn we jaren verder, Ali geeft Beatrix een boks, Anneke Gronloh chillt met rappers en ik zag Kempí bij Koffietijd knutselen.

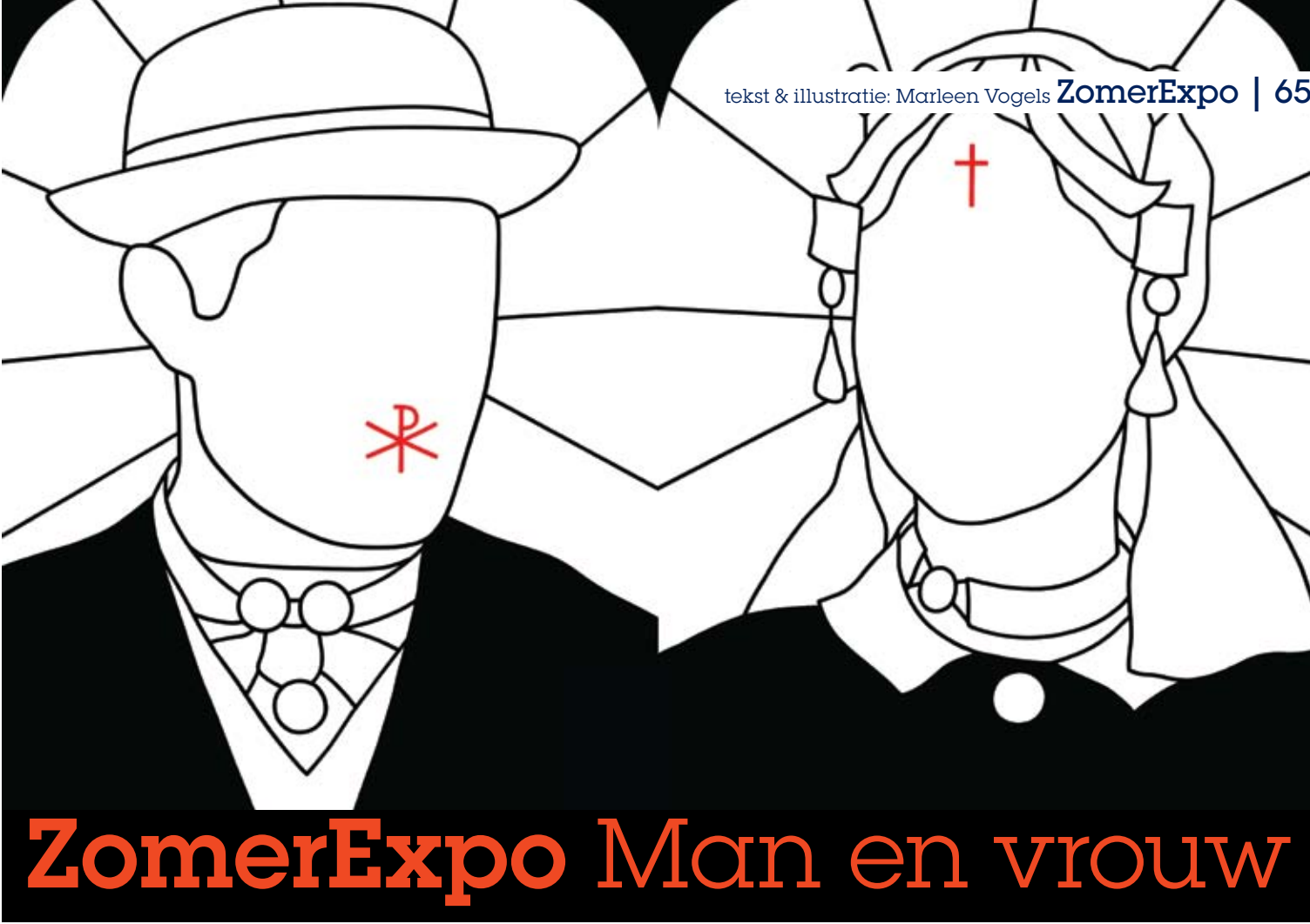
Ik kan niet wachten tot ik in theaters een soortgelijke ontwikkeling zie. Of vertel ik nou een LUL verhaal*? (wordt vervolgd in het theater...)

Howard Komproe

Howard Komproe, geboren in Den Haag op 6 oktober 1971, is stand-upcomedian en stemacteur van Surinaamse afkomst. Hij bezocht de Toneelschool in Utrecht, maar het optreden op feesten en clubs als stand-upcomedian beviel hem zo goed dat hij besloot daar serieus werk van te maken. Hij maakt onderdeel uit van de groep Comedytrain. Komproe deed en doet veel presentatorwerk, onder meer op festivals als Lowlands, Pinkpop, North Sea Jazz, Kunstbende en de Uitmarkt.

** Binnenkort komt Howard met een nieuwe voorstelling ‘LUL-verhalen’. Kijk op watdoethoward.nu voor de speeldata.*

In het kader van het programma “Het beste van twee werelden” ondersteunde het Fonds voor Cultuurparticipatie de eerste Nederlandse tentoonstelling waarvoor de kunstwerken anoniem geselecteerd werden: ZomerExpo 2011. De expositie van deze werken is van 9 juli tot en met 21 augustus te zien geweest in het Gemeentemuseum Den Haag. Tijdens de vier voorrondes, die op de voet gevolgd en uitgezonden werden door AVRO's Kunstuur, werden 250 werken geselecteerd uit 4750 aangeboden kunstwerken van 2450 kunstenaars, binnen de categorieën landschap, stillevens of portret. De werken “Man vrouw” en “Koekekindje” van Marleen Vogels behoorden tot de selectie. Het tweeluik “Man” en “Vrouw” is aangekocht door het Fonds.

Marleen: ‘Wat de ZomerExpo zo bijzonder maakt, is de anonieme beoordeling van het werk. Hierdoor komt een plekje in het museum ook binnen handbereik voor de amateurkunstenaar. Dat is wel heel mooi, dat werk puur op zeggingskracht wordt gekozen, niet op wie het heeft gemaakt. De expositie was echt een feest voor het oog. Er was gekozen voor een “salon-opstelling”, waardoor alle wanden en het hele oppervlak van de vloer bezaaid waren met kunst. Mede door de laagdrempelige selectie, door het elitaire van kunst even weg te halen en door de aandacht die Kunstuur heeft besteed aan de ZomerExpo, zijn er veel kijkers getrokken. Ik heb van heel veel mensen te horen gekregen dat ze de voorrondes gezien hebben op televisie. De reacties waren heel leuk. Ook mensen die normaal niet zo snel naar een museum gaan, heb ik vol enthousiasme horen vertellen over de ZomerExpo. Dan heb je het als organisatie toch heel goed gedaan!

Ik ben zelf in 2007 afgestudeerd aan Artez Hogeschool voor de Kunsten in Arnhem en heb daarna mijn beroepspraktijk opgestart. Dan is het wel een leuke ervaring om aan deze expositie mee te mogen doen. En dat het Fonds mijn werk, dat toch

niet zo toegankelijk is, heeft uitgekozen om het pand mee te verfraaien, is echt een opsteker. Dat helpt mij weer om mijn werk verder te ontwikkelen en professionaliseren.

De doeken “Man” en “Vrouw” vertellen over de invloed van christendom en kerk als instituut op het individu, het huwelijk en gezinsleven in de tijd waarin mijn opa's en oma's trouwden, kinderen kregen en mijn ouders zijn opgegroeid. Het werk verbeeldt onder andere hoe sterk dit gedachten en gedrag heeft bepaald en hoe dit ook mij en mijn generatie weer heeft gevormd. Schuld, schaamte, eenzaamheid maar ook eenvoud, schoonheid, hoop en kracht heb ik geprobeerd te vangen in dit werk. Ik hoop dat deze doeken ook voor anderen zinvol projectief materiaal blijken. Mijn werk kenmerkt zich door een grafische kwaliteit en zekere visuele leegte. Wat niet absoluut noodzakelijk is voor inhoud of compositie wordt geschrapt totdat de kern overblijft. Bij dit werk heb ik getracht om daarin tot het uiterste te gaan, om de soberheid te benaderen die ik passend vind bij het onderwerp. Ik ben benieuwd wat voor moois ZomerExpo 2012 met het thema “Liefde” gaat opleveren!’

Urban arts in beweging

In 2011 deed Jorn Konijn namens het Fonds voor Cultuurparticipatie onderzoek naar de ontwikkelingsmogelijkheden van de urban arts in Nederland en wat de rol van het Fonds hierin kan zijn. Zijn conclusies zijn gebundeld in het rapport *Urban Arts in Transit*.

Urban arts, wat zijn dat eigenlijk? Muziek kan urban zijn, mode, dans, fotografie en kunst kunnen urban zijn, een stad is urban. Maar wat wordt er eigenlijk precies met de term bedoeld? Urban arts ontstonden ruim dertig jaar geleden in de grotere steden van Amerika. Het waren destijds vooral Afro-Amerikaanse jongeren uit getto's die deel van de stroming uitmaakten. Tegenwoordig is het veel meer dan dat; het is naar een professioneel niveau gestegen en wordt steeds vaker gewaardeerd als kunstvorm in alle kringen van de samenleving.

Leren van urban arts

Jorn Konijn sprak in 2011 met twintig mensen uit de scene over urban arts. Ook hij had in de eerst instantie moeite met het begrip. 'Vroeger was mijn eerste associatie bij urban hiphop en breakdance.' Maar nu weet hij dat het meer dan dat is. 'Gospel bijvoorbeeld, kun je er ook toe rekenen. Het is heel breed.' Wat Konijn betreft, zijn urban arts cultuuruitingen uit de grootstedelijke jongerencultuur. 'Urban kent daarom een eigen taal, eigen codes en eigen vormen.' Andere culturele disciplines kunnen er veel van leren, vindt Konijn. 'Als kunstvorm werd het in het verleden misschien minder serieus genomen, dat is onterecht. Het is een stroming waarin keihard werken de regel is en men vindt het normaal om buiten het hokje te denken. Zo ontstaan er bijzondere samenwerkingen. Bijvoorbeeld met klassiek ballet. Je zou kunnen zeggen dat urban arts zorgen voor vermenging tussen zogenaamde high arts en low arts. Door zulke samenwerkingen

krijg je resultaten die er anders nooit zouden zijn.' Voor zo'n cocktail, de menging en uitwisseling met andere disciplines, is het noodzakelijk dat de urban arts worden gezien als gelijkwaardig. 'Samenwerkingen moeten gemeend en oprecht zijn. Een initiatief is gedoemd tot mislukken als een urban artist even een trucje moet komen doen.' In zijn onderzoek wijst Konijn ook op het belang van talentontwikkeling. Dat moet volgens hem een speerpunt zijn van het Fonds. Er moet in kaart worden gebracht welke instanties nog stappen kunnen zetten, bijvoorbeeld om beter te worden. Het aanbod aan urban arts is zeer rijk en daarom moet het Fonds een goede selectie maken, vindt Konijn. 'Talent kan verder ontwikkeld worden in wedstrijden, workshops, battles en manifestaties, maar ook door kennisuitwisseling.'

Jorn Konijn

Jorn Konijn heeft weinig tijd voor cultuurparticipatie omdat hij naar eigen zeggen best veel werkt. Maar de tijd die hij wel heeft, steekt hij in zijn tweewekelijkse radioshow. 'Dat doe ik als amateur, voor redlightradio.net. Ik ben resident dj voor het programma All around the globe. Daarin draai ik samen met mijn maat Remco Beeskow obscure plaatjes uit de jaren zestig en zeventig. We maken shows vol met onduidelijkheden en zeldzame pareltjes. De focus ligt altijd op een land, een werelddeel, een tijdperk of specifieke muziekstijl. Het is een reis over de wereld en door de muziekgeschiedenis.'

Expertmeeting

Wat heeft de urban arts-sector nodig om een steviger positie binnen de Nederlandse kunstwereld in te nemen? Die vraag stond op 1 december 2011 tijdens de expertmeeting over urban arts van het Fonds voor Cultuurparticipatie centraal. Onder leiding van dagvoorzitter Neske Beks werd er door ruim dertig mensen uit de disciplines dans en muziek maar ook beeldende kunst, theater en media, over het onderwerp gesproken. De sector is bereid om de handen ineen te slaan, zo bleek, en wil ook graag nadenken over hoe een overkoepelend en multidisciplinair platform meer 'bottom-up' tot stand kan komen.

Dezelfde taal spreken

Om een permanente plek in de kunstwereld te verwerven is het belangrijk om te kijken naar het respect – en dus draagvlak – dat de makers uit de scene krijgen, concludeerde Konijn. 'Daarom is het van groot belang voor een fonds dat het de makers goed kent en doorgrondt, nu blijkt dat niet altijd het geval. Als een fonds en een maker elkaar niet goed begrijpen, wordt het belang van intermediairs belangrijk: personen die beide 'talen' spreken. Urban arts opereren nu eenmaal anders dan de gevestigde culturele orde en dat vraagt om een andere opstelling. De sleutelwoorden hierbij zijn flexibiliteit, een informele benadering en vooral het wekken van vertrouwen.' Konijn constateerde in zijn onderzoek dat veel urban artists de fondsen niet kennen en zelf geld bij elkaar proberen te ritselen. 'Fondsen kunnen de urban arts ook ondersteunen met workshops en trainingen en door het ontwikkelen van vaardigheden als crowdfunding.' De kunstenaar van tegenwoordig moet steeds meer ondernemer zijn dus dat wordt alleen maar belangrijker.

Urban Arts in Transit

De urban arts blinken uit in het voortbrengen van fris talent, dat zich op geheel eigen wijze via informele en formele kanalen ontwikkelt. Het Fonds vindt het belangrijk om een completer beeld te krijgen van het diverse ontwikkelingsaanbod binnen deze dynamische sector. Daarom is Jorn Konijn gevraagd de ontwikkelingsmogelijkheden van de urban arts in Nederland te onderzoeken. Konijn heeft de sector vanuit vier verschillende invalshoeken bekeken: algemeen, de verhouding met andere disciplines, regionalisering en ondernemerschap. Konijn heeft met veel mensen binnen de sector gesproken en zette zijn bevindingen op een rij in het rapport Urban Arts in Transit. De resultaten zijn te downloaden via www.cultuurparticipatie.nl.

Coverwedstrijd

De oproep van het Fonds voor Cultuurparticipatie om een cover te ontwerpen voor het onderzoeksrapport Urban Arts in Transit is goed ontvangen. De opdracht was om een beeld te creëren dat een heldere link heeft met het onderwerp en is via de website van Boomerang Create uitgezet. Er kwamen maar liefst 115 inzendingen binnen. Het Fonds vond dat winnaar Cem Ulucan met zijn design de thematiek op een verfrissende manier vorm heeft gegeven; de weergave van het typisch Hollandse landschap was volgens het Fonds bijzonder krachtig. De zon die doorbreekt na een regenbui en met als gevolg een regenboog, doen recht aan de groei en het kleurrijke karakter van de urban arts in Nederland.

Klassiek geeft

De magie doorgegeven

Meer muziek brengen in het leven van kinderen, dat is het motto van Muziek telt!, het initiatief van Muziek Centrum Nederland, Kunstfactor en het Fonds voor Cultuurparticipatie. In 2011 deden we dat samen met de klassieke radiozender Radio 4 in het programma Klassiek geeft. Van 30 september tot en met 14 oktober riepen presentatoren de Radio 4 luisteraars op om muziekinstrumenten die niet meer werden gebruikt te doneren. De eindstad van deze landelijke actie: 1267 instrumenten voor de muziekprojecten van Muziek telt!.

Een glunderende Damian (11 jaar) neemt de trompet van Ab in ontvangst, ‘mooi zo een goude’ verzucht hij. Damian is één van de gelukkige van de Muziek-, Dans- en Theater-school Veendam die een instrument van Klassiek geeft te bespelen krijgt.

Ab Nieuwdorp: in het zelfde jaar dat Radio 4 van start ging werd hij geboren. Nu presenteert Nieuwdorp programma’s op deze zender en speelt hij tuba in een symfonieorkest. Aan Klassiek geeft schonk hij zijn oude trompet.

Damian Boomstra

Bertine Beugels van de muziekschool vertelt dat hij al twee weken vol ongeduld naar de komst van de trompet uitkijkt.

Waarom heb jij voor trompet gekozen? ‘De trompet heeft een leuke klank, helemaal van zichzelf. Toen ze bij ons vorig jaar in groep 6 kwamen voorspelen wist ik meteen dat ik voor de trompet zou gaan. De saxofoon vond ik maar een gek geluid hebben en ook veel te veel knoppen.’

Hoe lang speel je nu al? ‘Vorig jaar hebben we op school les gekregen en nu speel ik in de naschoolse blazersklas van de muziekschool. Eerst mocht het niet van mijn ouders omdat ze de lessen te duur vonden maar toen het blazersklasje werd opgericht mocht ik wel.’
Gaat het trompetspelen je al gemakkelijker af dan in het begin? ‘Ja, ik kan nu al 22 seconden

in plaats van 10 seconden achterelkaar blazen!’
Is muziek belangrijk voor je? ‘Ik vind muziek wel belangrijk ja. Ik heb denk ik een ding voor muziek, een soort gevoel; ik word er blij van als ik speel.’

Je speelt nu ook veel samen, wat vind je leuker alleen of samen spelen? ‘Alleen, want dan krijg ik de meeste aandacht!’

Wat is jouw droom? ‘Mijn droom is om prof basketballer te worden. In Amerika verdienen je dan wel zes miljoen per jaar en hoef je maar twee keer per jaar een wedstrijd te spelen! De rest van de tijd kan ik dan op mijn trompet spelen.’

Ab Nieuwdorp

Jij werkt voor radio 4, wat dacht je toen je van Klassiek geeft hoorde? Het is een fantastische actie die alle lagen van de bevolking aanspreekt. Dat merkte ik aan de enthousiaste en ontroerende reacties van luisteraars.’

Waarom gooide je je trompet weg? ‘Hij werd niet gebruikt. Toen dit bijzondere project voorbijkwam en ik als Radio 4 presentator ook iets kon meegeven, besloot ik niet te wachten tot een van dochttertjes misschien ooit voor trompet zou kiezen. Hij moet bespeeld worden!’

Speel jij al van kinds af aan op deze trompet? ‘Als kind raakte ik onder de indruk van een demonstratieles van de plaatselijke muziekvereniging. Ik wist meteen dat ik voor trompet zou kiezen; de specifieke klank schettert overal bovenuit en dan blinkt hij ook nog zo mooi. Van mijn ouders mocht het maar toen kwam er een keuring

van mijn lipspanning en die bleek niet bij trompet te passen. En zo kreeg ik geen trompet maar een tenortuba in handen gedrukt.’

Was je erg teleurgesteld dat je geen trompet kon spelen? ‘Aanvankelijk was ik wel teleurgesteld maar ik heb toch doorgezet en het plezier in muziek maken snel gevonden. Toen ik vervolgens overstapte op bastuba kwam de echte muziekpassie boven en besloot ik naar het conservatorium te gaan om tuba te studeren.’

En de trompet? ‘De trompet bleef een wens. Tot ik jaren geleden een mooie, oude trompet op Marktplaats zag staan, die heb ik gekocht met het idee om mijn oude jongensdroom nieuw leven in te blazen. Maar in combinatie met tubaspelen was het voor mij helemaal niet te doen. Dus op de vraag ‘tuba or not tuba’ - vrij naar Shakespeare- heb ik geleerd dat het toch de tuba moet blijven!’

Was het moeilijk om er afstand van te doen of misschien juist wel prettig? ‘Allereerst vind ik het mooi dat er nu iemand anders met hart en ziel op deze trompet kan spelen en in een fijn orkest samen muziek kan maken.’

Is dat belangrijk in jouw ogen, muziek maken? ‘Muziek is onbeschrijfelijk belangrijk. Door muziek te maken leer je een andere taal en als je dan samen gaat spelen in een orkest of ensemble word je onderdeel van een groter geheel; dan opent muziek deuren naar nieuwe werelden.’

Wil je nog iets meegeven aan het kind dat straks jouw trompet in handen heeft? ‘Geniet ervan, heb plezier, of je nou alleen speelt of samen, en blijf oefenen en doorzetten ook al vergt het soms veel discipline. Er zit echt een veel grotere wereld in zo’n instrument dan je soms denkt.’

Jaap van Zweden is Nederlands beroemdste dirigent. Hij doneerde zijn eerste violen aan Klassiek geeft!

Jaap van Zweden

Hoe hoorde jij van de actie Klassiek geeft?
‘Mijn vrouw Aaltje belde me op en ik dacht direct aan mijn eerste viooltje, een prachtig instrument.’

Je hebt je eerste viool dus nooit weggedaan?
‘Ik heb hem al die jaren bewaard omdat ik hoopte dat mijn kinderen ooit nog zouden gaan spelen. Dat idee is niet helemaal goed gevallen thuis. De kinderen hebben andere talenten, zo is mijn zoon dj, ook prima!’

Is de viool nog te bespelen na al die jaren?
‘Hij is zwaar gehavend maar ik weet dat een goede vioolbouwer hem op kan knappen. Het is vooral een hele mooie viool, het achterblad vind ik prachtig; het is een heel bijzonder instrumentje.’

Kan jij je nog herinneren dat je op deze viool speelde?
‘Jazeker, daar heb ik heel veel bijzondere herinneringen aan. Op deze viool heb

ik toen ik negen was namelijk het Oscar Back Jeugdconcours gewonnen. Ik speelde toen in de kleine zaal van het Concertgebouw en ik weet zelfs nog precies wat ik daar speelde: een stukje van Rieding en een stukje van Vivaldi. Het was ontzettend leuk!’

Zijn er alleen mooie herinneringen?
‘Ik heb ook minder mooie herinneringen aan dit instrument. Het stukje bij de kin, dat kun je nog goed zien, is al een aantal keer gelakt. Op die plek zijn namelijk toch wel wat traantjes gevallen.’

Is het moeilijk om deze viool, waar je zoveel herinneringen aan hebt, weg te geven?
‘Ach, anders ligt hij daar maar en een viool moet worden bespeeld! Deze actie vind ik gewoon fantastisch, zeker omdat de jeugd de laatste jaren niet echt warm loopt voor klassieke muziek. Als er dan een project is waarmee we dat kunnen stimuleren

dan ben ik de eerste om daar aan mee te helpen.’

Welke eigenschap is belangrijk om in huis te hebben wanneer je het ver wilt schoppen in de (klassieke) muziek?
‘Ik ben er nooit van uitgegaan dat ik het ver zou schoppen in de muziek, het is veel belangrijker dat de muziek het ver gaat schoppen bij jou! Maar als ik er nu zo eens over nadenk, is een belangrijke eigenschap dat je vasthoudt aan dat wat je uiteindelijk wil horen, dat je dat probeert te bereiken. Dan komt de rest vanzelf.’

Heb je nog een boodschap aan de ontvanger van het instrument?
‘Ik hoop dat het instrument iemand vindt die er ontzettend veel plezier aan gaat beleven. Ik zou het ook ontzettend leuk vinden om het instrument ooit nog weer eens te horen, dat is geen voorwaarde maar dat zou ik wel echt prachtig vinden.’

Pas acht jaar maar vastbesloten om viool te leren spelen, het mooiste instrument dat ze kent. Sawaira zit op de islamitische basisschool Assoeffah in Amsterdam Zuidoost. De docenten van het Leerorkest geven hier elke week les en voor de gemotiveerden is er het donderdagmiddagorkest.

Sawaira Kahn

Weet jij van wie je deze viool hebt gekregen?
‘Ja, van Jaap van Zweden, een bekende dirigent.’

Waarom heb jij voor viool gekozen?
‘Op een middag ging ik naar buiten en daar zag ik iemand op straat een heel mooi instrument bespelen. Ik wist toen nog niet dat dat een viool was. Toen het Leerorkest bij ons kwam spelen herkende ik het geluid van de viool meteen en heb ik voor dit instrument gekozen.’

Wat vind jij mooi aan de viool?
‘Ik vind het geluid erg mooi, maar ook hoe mensen er op spelen.’ Heel anders dan het slagwerk bijvoorbeeld, dat is zó hard: kaboem! Ook is het makkelijker om viool te spelen dan op de andere instrumenten, ik leer het snel.’

Is muziek belangrijk voor je?
‘Ik houd wel erg veel van muziek.’ Lachend: ‘Soms dan zing ik de

hele dag liedjes totdat mijn moeder zegt dat ik op moet houden. Bij ons thuis luisteren we altijd naar Pakistaanse liedjes, daar zitten ook violen in.’

Is dat de muziek die jij ook wilt gaan spelen?
‘Als ik wat beter ben dan wil ik graag enge en grappige muziekjes maken. Zoals in de..uhhh.. klassieke medley van het Leerorkest.’

Muziek in de Klas in Tiel
Centrum voor de kunsten ‘De Plantage’, kreeg als deelnemer aan het project Muziek in de Klas van Edu-Art ook een aantal prachtige instrumenten van Klassiek geeft. In Tiel staat een hele groep gemotiveerde muzikantjes klaar om in het nieuwe seizoen met de instrumenten van start te gaan. Binnenkort worden ze wel alvast ingespeeld door de kinderen die nu muziekles hebben; deze zomer staat er namelijk al een concert op de agenda!

Beleidsplan 2013 / 2016

Van de breedte naar de diepte

Cultuureducatie met kwaliteit, innovatie amateurkunst en talentontwikkeling. In de drie programma's voor 2013-2016 zijn de thema's van de lopende beleidsperiode te herkennen. In die zin is er sprake van doorlopende lijnen. Met dit verschil dat er meer focus in het beleid komt. In plaats van de volle breedte stelt het Fonds scherpere prioriteiten.

'Daarbij staat het lerende kind centraal, niet het aanbod. Dat betekent dat je gaat kijken naar bijvoorbeeld de muzikale ontwikkeling die een kind doormaakt.'

De opdracht van het in 2007 opgerichte Fonds voor Cultuurparticipatie was om zoveel mogelijk mensen actief te laten deelnemen aan cultuur. Die missie staat ook in de komende beleidsperiode, 2013-2016, nog steeds recht overeind. Wel zijn de politieke omstandigheden veranderd en dat heeft ook zijn weerslag op het cultuurbeleid. Net als veel culturele instellingen moet ook het Fonds bezuinigen. Op termijn gaat het fuseren met het Fonds Podiumkunsten. In 2013-2016 houden beide fondsen nog gescheiden beleidsplannen en dito budgetten. Wel wordt het budget van het Fonds voor de komende jaren een derde kleiner. 'Dat noopt tot scherpere keuzes,' stelt directeur Jan Jaap Knol. Zo wordt onder meer de Plusregeling geschrapt en worden straks geen instandhoudings- of exploitatiesubsidies meer verstrekt.

'Maar,' benadrukt Knol: 'los van bezuinigingen is het een goede zaak om meer focus aan te brengen in ons beleid.' Die focus zit 'm bijvoorbeeld in de samenhang tussen de drie programma's. Samen beslaan ze drie fases in de culturele levensloop: een brede basis bieden aan alle kinderen (cultuureducatie: leren & leren doen), als voorbereiding op culturele activiteiten in de vrije tijd (amateurkunst: participeren & ontwikkelen) en bij sommigen tot uitblinken (talentontwikkeling: ontwikkelen & presteren). Focus is ook terug te vinden in de duidelijke prioriteiten binnen elk programma.

Doorlopende leerlijnen

Cultuurdeelname begint voor iedereen met het ontdekken van cultuur, én je eigen creatieve vaardigheden als kind. Daarom is aan het programma Cultuureducatie met kwaliteit het ruimste budget, € 13,8 miljoen, toebedeeld. Het beleid van staatssecretaris Zijlstra, Cultuureducatie met kwaliteit, geldt als kader voor de keuzes van het Fonds. Zo komt de focus van het beleid op het primair onderwijs te liggen. 'Dat wil niet zeggen dat we met de rug naar het voortgezet onderwijs gaan staan,' nuanceert Knol. Zo is het Fonds bezig om samen met Prins Bernhard Cultuurfonds een cultuureducatieprogramma voor het vmbo op te zetten. 'Op havo en vwo is cultuureducatie inmiddels behoorlijk verankerd, op het vmbo valt nog een wereld te winnen.' In de lijn van de staatssecretaris

stelt het Fonds dat na de kwantiteit nu de kwaliteit aan bod is. 'Ons accent ligt niet langer op verruiming van het kortlopende aanbod en brede kennismaking, maar op verdieping en doorlopende leerlijnen.' Daarbij staat het lerende kind centraal, niet het aanbod. Dat betekent, legt Knol uit, dat je gaat kijken naar bijvoorbeeld de muzikale ontwikkeling die een kind doormaakt. 'Een doorlopende leerlijn is iets anders dan zeggen dat elk kind tijdens zijn schoolloopbaan een keer naar een popconcert, een klassiek concert en de opera moet gaan.' Dat is nog vooral geredeneerd vanuit het aanbod terwijl het erom gaat na te denken over wat een kind nodig heeft voor zijn ontwikkeling van gevoel voor ritme en melodie, het samen muziek maken en het zelf bespelen van een instrument. Dat stelt hogere eisen aan de kwaliteit van de docent. 'Hij kan niet langer toeschouwer zijn van hoe hun leerlingen cultuureducatie aangeboden krijgen.'

Concrete afspraken

Om cultuureducatie met kwaliteit te stimuleren zet het Fonds in op nauwere samenwerking tussen scholen en lokale culturele instellingen. Beide moeten inhoudelijke handvatten krijgen om vraag en aanbod goed op elkaar te laten aansluiten. Het Fonds ziet de lokale en regionale ambtenaren als regisseur in dit proces. Het belangrijkste instrument in dit programma is dan ook de regeling

Cultuureducatie met kwaliteit (10 miljoen) voor gemeenten en provincies. Komende zomer zal het Fonds de precieze regeling presenteren, maar Knol meldt nu alvast dat deze gerichtere doelstellingen zal hebben dan de lopende GEPRO-regeling. ‘Iedereen heeft behoefte aan concrete afspraken. De huidige regeling gaat uit van maximale vrijheid. Dat maakt het voor ons lastig om effecten te meten. Bij scherpere afspraken en concrete doelen weet je beter wat je aan elkaar hebt.’ Nieuw is dat één penvoerende culturele instelling, voor te dragen door de gemeente of provincie, de subsidieaanvraag doet en dat er een waarborg voor goede samenwerking met scholen is. Zo voor- kom je dat er projecten zonder lokaal draagvlak starten.’

Vrijwilligers

Wil amateurkunst de volle breedte van beoefening be- houden dan is innovatie van deze vrijetijdssector nodig. Daarop is het tweede programma (€ 3,5 miljoen) gericht. Het Fonds benoemt daarbij community art (amateurkunst als bindende factor in de directe omgeving) en ouderen als prioriteit. De komende jaren zal het aantal ouderen sterk toenemen. Amateurkunst kan hen een inspirerende vrijetijdsbesteding bieden; daartoe wil het Fonds samen- werking tussen culturele verenigingen en ouderenorgani- saties stimuleren.

Is in deze beleidsperiode volkscultuur een apart thema, in de komende beleidsperiode wordt dit geschaard onder het programma amateurkunst. ‘De afgelopen jaren heb- ben we het begrip volkscultuur verkend,’ zegt Knol. ‘Het bleek een heel breed begrip. De komende periode kiezen we als focus het levend houden van immaterieel erfgoed.’

Het Fonds haakt daarbij aan bij het Unesco-verdrag Immaterieel erfgoed. ‘Het gaat er niet om tradities op sterk water te zetten maar juist om ze levend te houden, ook onder jongeren.’ Dat levend houden gebeurt vooral door vrijwilligers en het Fonds wil hen met kleinschalige subsidies daarbij ondersteunen. Voor het derde program- ma, talentontwikkeling & manifestaties, is € 3 miljoen ge- reserveerd. De focus ligt op ondersteuning van talentvolle amateurkunstenaars tussen de 8 en 24 jaar.

Samenwerking

‘Samenwerking is ons motto voor de komende periode,’ stelt Knol. ‘Juist in tijden van bezuinigingen moet je de krachten bundelen om toch veel voor elkaar te krijgen.’ Partners zijn bijvoorbeeld andere fondsen (zoals het Oranje Fonds en het Prins Bernhard Cultuurfonds) en de al genoemde ouderenbonden. Nauwe afstemming en uitwisseling komt er tussen het Fonds en het nieuw te vormen Kennisinstituut voor Cultuureducatie en Amateurkunst. ‘Wij bedienen hetzelfde veld’, verklaart Knol. ‘Daarbij zijn wij er primair voor het beoordelen en subsidiëren van projecten, het instituut voor informatie- en kennisdeling. Wij benutten hun kennis voor ons beleid en omgekeerd maakt het instituut gebruik van de in onze projecten opgedane kennis.’

Samenwerking ten slotte zoekt het Fonds ook met het pu- bliek. Dit mag meepraten over welke projecten subsidie verdienen. In de tweede helft van 2012 start een eerste proef met een interactief platform. ‘Interactie met het publiek hoort bij deze tijd. Ook dat is tenslotte een vorm van cultuurparticipatie.’

‘De afgelopen jaren hebben we het begrip volkscultuur verkend,’ zegt Knol. ‘Het bleek een heel breed begrip.’

DAGBOEK VAN EEN kunstliefhebber

Ik ben Viviano Esajas, 53 jaar en vader van een dochter en zoon en ook nog jonge opa van een kleindochter en kleinzoon. Mijn passie is zingen en ik ben lange-afstandwandelaar; ik heb al twee keer de Nijmeegse vierdaagse gelopen.

Ik hoop met mijn stem mensen vrolijker en blij te maken want muziek en zang geven het leven meer waarde. Het Euro+ Songfestival betekent dan ook veel voor mij omdat ik met deze organisatie leuke dingen heb mogen meemaken en beleven. Zo ben ik met het Euro+ Songfestival naar Duitsland en Istanbul geweest en doen wij regelmatig optredens in het hele land. We zijn nu bezig met de Muziek theatervoorstelling NU OF NOOIT waarvoor we op Landgoed de Barendonk in Beers een werkweek- end hadden. Hieronder wat foto’s.

“Het was voor mij wederom een gezellig werkweekend met mijn collega’s samen. We hebben veel moeten repeteren maar dat mocht de pret niet drukken.”

In de trein op weg naar Beers voor het werkweekend

aan het ontbijt met collega zangers

wat rek- en strekoefeningen in de vroege ochtend

ik laat mij niet afschrikken door die meneer naast mij

heerlijk dineren met mijn zangcollega’s

samen met mijn collega’s onze nummers instuderen

CULTUUR OP STRAAT

Schilderen of fotograferen, games ontwerpen of mode, volksliedjes zingen of klassieke muziek componeren, poëtische teksten schrijven of graffiti art maken; smaken verschillen maar kunst en cultuur zijn van en voor iedereen. Cultuurmagarzijn ging de straat op en vroeg willekeurige voorbijgangers naar hun kunstenaarspraktijken, smaakvoorkeuren en creatieve talenten. Met een kleurrijk resultaat...

Mehria en Rashmi 16 jaar

‘Rashmi: Ik doe heel weinig aan cultuur. Wel ga ik binnenkort op dansles, zouk, samen met mijn zus. Op mijn neefs verjaardag ben ik daarmee in aanraking gekomen. Mehria: Vroeger heb ik aan streetdance gedaan maar nu niet meer. Het lijkt me super om goed te kunnen zingen of dansen maar ik heb me er nooit echt in verdiept. We houden ook wel van mode maar daar doen we zelf niets mee.’

Mart 12 jaar

‘Ik houd van muziek en vind het leuk om als dj te mixen. Ik ben er pas mee begonnen, voor mijn broer zijn verjaardag. Armin van Buuren is mijn grote voorbeeld. Later hoop ik ook een bekende dj te worden.’

Gwenneth 39 jaar

‘Vooral dansen vind ik leuk en doe ik veel. Onder andere spiritueel dansen en cache, merengue, salsa en bachata. Ik dans vooral thuis of met familie. Dat zit ook heel erg in mijn cultuur, dat is de cultuur van Curacao.’

Ad 83 jaar

‘We gaan graag naar musea, de schouwburg en het filmhuis of steden bekijken. Vroeger heb ik veel getekend, pentekeningen. Op vakantie teken ik nog steeds wel eens. En ik had graag willen zingen in een koor maar daar begin ik nu maar niet meer aan.’

Tina 72 jaar

‘Ik ga graag naar het Residentieorkest, samen met mijn vriendin. En ik zing in een kerkkoor als sopraan. Dat doe ik al zeven jaar. Klassieke muziek vind ik het mooist al blijven de jaren '60 ook altijd aanspreken. The Beatles, the Monkeys, als je dat hoort, voel je je weer even heel jong.’

Nathalie 25 jaar

‘Ik ben etaleuse en heb een interieuropleiding gedaan. Mijn inspiratie haal ik overal vandaan, gebouwen, reizen, bladen, musea. Als ik naar een museum ga, neem ik mn dochtertje ook mee. Vroeger ging ik zelf ook met mijn moeder en oma, dat vind ik voor haar ook belangrijk. Verder doe ik nog aan Hawaïaans dansen, we treden ook op bijvoorbeeld op de Tong Tong fair.’

Gaell 24 jaar

‘Momenteel zit ik in het laatste jaar van mijn opleiding tot grafisch tekenaar. Wat ik daar maak, is meestal heel strak. Als ik voor mezelf teken, is het vaak wat gekker. Het liefst teken ik met potlood. Als kind tekende ik al heel veel, anders kan ik niet goed luisteren.’

Liefhebbers

Ruim de helft van alle Nederlanders van zes jaar en ouder doet aan een vorm van kunstbeoefening. Jong en oud, als amateur of professional, thuis, op school of in verenigingsverband. Het Fonds zocht vijf van deze liefhebbers op en vroeg ze naar hun passie.

Naam: Yaëll Campbell
Leeftijd: 9 jaar
Studie: scholier in Delft

‘Ik dans altijd, al vanaf dat ik klein was. ’s Ochtends voordat ik naar school ga, zet ik de radio aan en eet ik dansend mijn brood. Twee jaar geleden ben ik begonnen met streetdance bij ons achter, in het buurtcentrum. Een jaar later ben ik overgestapt op breakdance. Dat doe ik bij de VAK, het centrum voor de kunsten in Delft. Ik heb ook nog een tijdje hiphop gedaan, maar ik vind breakdancen het leukst. Het is heel ritmisch en je moet er spierballen voor hebben want bij breakdance doe je veel powermoves. Toch word ik nooit moe van dansen. Ik krijg er juist energie van. In januari heb ik auditie gedaan voor het Delft Moves Festival. Omdat ik pas negen ben, mocht ik eigenlijk alleen aan de workshops van dit project meedoen. Toen heb ik net zolang gezeurd tot ik toch voor de jury mocht dansen: ik wilde het zo graag. Daarna werd ik aangenomen. Samen met Lloyd Marengo hebben we de dansvoorstelling M Eye gemaakt. Lloyd is heel goed en bekend in de hiphopwereld. We hebben toen ook in de schouwburg opgetreden. Ik ben nooit zenuwachtig voor optredens. Als de muziek aan gaat, spring ik het podium op en dan ga ik er helemaal voor. Wat ik later wil worden weet ik nog niet precies maar het moet sowieso iets met dansen zijn. Dansen is gewoon het leukste wat er is.’

Naam: Linda Ravelli
Leeftijd: 45 jaar
Werk: secretaresse in Arnhem

‘Zingen is voor mij de ultieme ontspanning. Je leert diep en laag ademen. Na een lange werkdag, heft zingen me weer op. Ik zing al vijf jaar als alt bij de Christelijke Oratorium Vereniging Arnhem (C.O.V. Anrhem). Een aantal jaren daarvoor zong ik ook bij dit koor maar het enthousiasme en de bevoegenheid van dirigent Gert Jan van der Pol hebben ervoor gezorgd dat ik opnieuw lid ben geworden. Door Gert Jan ben ik ook bij het andere koor dat hij dirigeert, C.O.V. Sursum Corda in Lunteren, gaan zingen. Het is een genot om als amateurkoor door zo’n professional begeleid te worden. Bovendien vind ik het belangrijk dat professionals en amateurs samenwerken. In deze zware tijden kunnen we elkaar maar beter steunen. Sinds ik voorzitter ben van het C.O.V. Arnhem probeer ik de banden met professionele gezelschappen dan ook steeds meer aan te halen. Zo starten we binnenkort een project met het Gelders Orkest. We repeteren in een kerk. Dat is een voorrecht want een kerk heeft vaak een prachtige akoestiek. Onze wekelijkse repetities zijn niet alleen hard werken maar ook erg gezellig en fijn. Er wordt veel gelachen maar we delen ook verdrietige momenten met elkaar. Wat dat betreft, is het koor een belangrijke sociale factor in mijn leven. Als voorzitter doe ik dan ook hard mijn best om verjonging binnen ons koor te stimuleren. Een prachtig koor als het onze, mag niet verloren gaan.’

Naam: Nynke van Schaik
Leeftijd: 39 jaar
Werk: glazenier in Kimsverd

‘Jaren geleden heb ik een aantal glas-in-loodcursussen gevolgd. Wat als hobby begon is inmiddels uitgegroeid tot mijn beroep. Ik stel mezelf altijd voor als glazenier, niet als glaskunstenaar. Het ontwerpen en restaureren van glas-in-loodramen zie ik meer als een ambacht. Het is toegepaste kunst, net als mijn sieraden, schalen en spiegels van gefused glas. Tegelijkertijd wil ik, net als een kunstenaar, mooie dingen maken. Het gaat mij meer om schoonheid dan het uitbeelden van een filosofie. Daarom vind ik het belangrijk dat zoveel mogelijk mensen van mijn werk kunnen genieten. Voor de kerk naast ons huis heb ik onlangs twee glas-in-loodramen gemaakt. Iedereen die langsloopt, kan ze zien. Dat is heel wat anders dan de Bouvier van glas-in-lood die ik ooit voor de keukendeur van een echtpaar maakte. Daar konden alleen de eigenaren en de Bouvier zelf iedere dag naar kijken. Ik heb me bij de kerkopdracht laten inspireren door de wereld tussen hemel en aarde en het Friese landschap. Mijn inspiratie haal ik altijd uit de dingen die ik om me heen zie. Vervolgens ga ik in mijn atelier aan de slag. Deze werkplek doet tevens dienst als winkel en cursusruimte. Daarboven woon ik met mijn gezin. Enige tijd geleden heb ik er een expositieruimte bij gebouwd om mijn werk tentoon te kunnen stellen. Sindsdien doe ik ook mee aan kunstroutes. Zo kan ik mijn glaswerken met nog meer mensen delen.’

7,3 MILJOEN

**NEDERLANDERS
VAN 6 JAAR EN
OUDER DOEN AAN
AMATEURKUNST**

